

אשית עצות בנפשי

שיעורים ושיחות

ממורינו דאש

הישיבה שליט"א

ק"ב
שנה ג'

פרשת בלק
תשפ"ה

ליל שישי פרשת
בלק תשפ"ב

דברים שנאמרו אחרי
לימוד הדף גמרא

שו"ת אחרי השיעור למחנכים בעיר
התורה לעייקווד – חלק ב'

לשמיעת השיעורים

קול ברסלב: 1212-444-9191

– פנימי –

יוצא לאור על ידי תלמידי היכל הקודש
בני ברק יצ"ו

להערות והארות: ushiseb@gmail.com

ליל שישי פרשת בלק תשפ"ב

חייבים את החיזוק והשכל של רבינו

שטויות והבלים, כשהבן אדם בתוך הבעיה, באמצע הריב, הוא לא יסכים לקבל את זה, הוא יגיד, מה פתאום, וכי אני רב על שטויות והבלים? אני יספר לך בדיוק מה קורה כאן, אתה רוצה לשמוע מה היא אמרה ומה היא עשתה? היא עשתה כך וכך... והוא בכלל לא קולט שהם דברים כל כך קטנוניים, אנשים איבדו את האמונה ואת השכל ונכנסו לקטנות הדעת, ורבים על שטויות והבלים, לכן זה כל כך חשוב לבוא שוב לשמוע את ההתחזקות של רבינו, את העצות של רבינו, גם אם היינו מדברים כל שבוע את אותם מילים ממש, שווה להגיע שוב לשמוע, הקב"ה נתן לי את הזכיה ועזר לי שישבתי עשר שנים אצל מוהר"ש בשיעורי ליל שישי, מדי שבוע בשבוע, ומה הוא דיבר? את אותם הדיבורים שמדברים כאן כל שבוע, כל שבוע הוא דיבר שוב על החשיבות של הבית, ודיבר שוב איך מדברים עם ד', ודיבר שוב על חשיבות דרך הלימוד, כל שבוע חזר על אותם דברים.

רבינו הוא הרופא שחייבים ללכת אליו

יש מניעות כל כך גדולות ונסיונות כל כך קשים על כל אברך ואברך שלא יבוא לשמוע את דיבורי רבינו, כי היצר יודע שאם הוא יצליח לקרר את האברך מרבינו, ויצליח להרחיק אותו קצת מהשכל והעצות של רבינו, הוא יצליח להכניס אותו לרשתו, כי כל עוד שהאברך מגיע לשמוע את הדיבורים של

חסדי השם שאנו זוכים להתאסף שוב ולדבר מהעצות של רבינו, מהחיזוק והשכל של רבינו, הרי על כל אחד ואחד עוברים נסיונות קשים ומרים, אין אפילו אחד שניצל מזה, וחייבים את החיזוק של רבינו, אנשי שלומינו חייבים להתאסף ולהתחזק עם החיזוק של רבינו, ולשמוע שוב את השכל והעצות של רבינו איך להסתכל נכון על העולם, רק כך אפשר לקבל כח לשרוד עוד יום, עוד שעה, עוד דקה, רק כך אפשר להמשיך לעבוד את ד', רק כך מקבלים כח להחזיק את הבית, הנסיון הקשה ביותר לאדם הוא על הבית שלו שיהיה לו בית שלם, כי היצר הרע מניח כוחות רבים לגרום לאיזה פירוד לבבות בפרט אצל האברכים בני הנעורים, הוא מנסה בכח להכניס מריבה, שמישוהו יפגע בשני ויכאיב לשני, ואם לא זוכרים מזה כל הזמן, נופלים בזה, צריך לזכור כל הזמן שהיצר פורש לנו רשת כדי להפיל אותנו ברשתו, אם לא זוכרים מזה מגיעים מאוד מהר לריב, אפשר להיות מהאנשים הכי מכובדים בבית מדרש, אבל היצר מגיע ועושה איזה ריב, וזהו, כבר יומיים שלא מדברים, כעת מגיע שבת זה הזמן להתפייס מחדש, היצר רוצה שיכנסו לשבת מתוך ריב, אבל אנחנו נתפייס.

מחלוקת בבית על דברי הבל

ותמיד הריב שיש בבית הוא על

אנשי מואב מאוד פחדו ממשה רבינו ומעם ישראל, והלכו ובדקו אצל זקני מדין מה הכח של משה רבינו, וחז"ל אומרים שאף שמואב ומדין היו שונאים זה לזה, ואין זה מן הראוי שיקחו עצות אחד מהשני, כמו שארה"ב לא תקח עצות מצפון קוריאה, אבל אנשי מואב רצו לדעת מה הסוד של בני ישראל, איך הם מצליחים ככה שלא כדרך הטבע, צריך לבדוק מה הכח של הרבי שלהם, ומשה רבינו הרי גדל במדין, לכן צריך לבדוק אצל זקני מדין מה הכוח שלו, איך יש לו כזו הצלחה בכל מקום, וענו להם זקני מדין 'אין כוחו אלא בפיו', כל הכח של משה רבינו ושל עם ישראל זה הפה, ולכן הלכו ולקחו את בלעם שיש לו כח בפה לקלל.

רבינו והוא לומד את ספרי רבינו, הוא במצב מעולה, והוא בן אדם שנושע, כמו בן אדם חולה שהולך לרופא, והרופא אומר לו תעשה כך וכך ותאכל כך וכך, ואל תתכופף ותשכב ותנوح, ולשני אומר הרופא להיפך, אל תאכל, יש לך סכרת, עוד מעט יורידו לך אצבע ורגל, ותעשה הרבה התעמלות ואל תנوح הרבה, ומי שמקשיב לרופא מציל את החיים שלו, אפשר לחיות חיים טובים עם סכרת, אם מקשיבים להוראות הרפואה, מה לאכול ומתי ומה לקחת ומה להזריק, ומי שחכם ולא הולך לרופא והוא מבין לבד, הוא בסכנה גדולה, פתאום הוא מאבד אברים ירחם השם, זה אולי משל קטן, והרבה הרבה יותר מזה צריך את רבינו, את הרופא הגדול.

התבודדות זה הכח של כל יהודי

כל הכח של היהודי זה הפה, יהודי שמתרגל לדבר אל ד', ולבקש מד' על כל דבר, הוא ינצח, גם בדברים שנראים מאוד מפחידים, גם אם נראה סוף העולם, יש לו כח בפה, אין כוחו אלא בפיו, רבינו נתן לנו מתנה של תפילה והתבודדות, דברים שמישח יכניס בעולם, יש את שחרית מנחה וערבית, ואחרי זה יש את תפילת משיח, מלשון משיח אילמים, משיח יכניס בעולם את ההתבודדות, הוא ילמד את העולם לדבר אל ד', לשוחח עם הקב"ה, לספר להקב"ה את כל מה שיושב על הלב, ואם אתה לא יכול לדבר עם ד', תבקש על זה, רבש"ע איך מדברים אליך, רבש"ע אני רוצה לדבר אליך, רבש"ע איך עושים התבודדות, איך עושים את זה, תביא לי דיבורים, תכניס בי מילים, זה כל הכח של עם ישראל, את זה שמעו מזקני מדין, ובלעם החליט שהוא לוקח את הכח הזה וגם רצה להשתמש בפה.

חברים טובים

צריך חברים טובים לדבר איתם מהעצות של רבינו, כשאתה אומר שיש לך חברים מהיכל הקודש, תבדוק טוב איזה חברים יש לך, על מה אתם מתאספים, ומה אתם מדברים כשאתם מתאספים, האם אתם מתאספים לשחות, או שאתם מתאספים לשנות מהיין ההונגרי, מהשיחות והעצות של רבינו, מסיפורי תפילה שהתפללתם ונושעתם, איזה מילה או שיחה של רבינו שיכול לתת כוח ובטריה לעוד יום.

הכח של בני ישראל זה הפה

בפרשתינו רש"י מביא את דברי חז"ל על כח התפילה, בלק ובלעם רוצים לקלל את עם ישראל, כי הם מפחדים ממשה רבינו ומעם ישראל שמלחכים את כולם כלחוך השור, סיחון ועוג היו מלכים גדולים שכולם פחדו מהם, אבל משה רבינו ניצח אותם בקלי קלות, ואומרת התורה ויגר מואב מפני העם מאוד,

כל כך פשוטה וקלה, כל אחד יכול לבוא ולהגיד חטאתי ולשוב בתשובה, אבל כאן מגיע היצר ומייאש את האדם, ואומר לאדם, אתה כבר אבוד, אתה כבר לא יכול לחזור, אי אפשר ככה לדבר עם ד', האם אתה באמת חושב שהקב"ה שומע לקולך, וככה היצר מכניס המון חלישות הדעת, שהקב"ה כועס עליך והקב"ה לא מרוצה ממך, זה פשוט שקר וכזב, הקב"ה לא כועס עליך, אולי אתה כועס על הקב"ה ועל עצמך, וכעת זה הזמן להתפייס, תגיד להקב"ה חטאתי, רבש"ע נפילתי וחטאתי.

דיבורי מליצה לבחור

וכשאתה עושה תשובה תחפש דרכים איך לפייס את הקב"ה, לא ח"ו להכחיש את המעשה שעשו, אבל לחפש הצטדקויות להקב"ה שירחם עליך, מוהרא"ש היה אומר לבחורים, כשאתה מתבודדים יש לכם טענה חזקה, תגיד להקב"ה: רבש"ע אתה רוצה לענוש אותי על זה שפגמתי, אני לא רוצה לפגום, אני לא רוצה לחטוא, אני רוצה להתחתן, מה אני יכול לעשות שאני לא מוצא את השידוך, אני יודע שאני אשם, אבל רבש"ע תעזור לי למצוא את השידוך, יש תפילה יפה שמוהרא"ש כתב על זה, ולהורים המתחכמים וחושבים שיש זמן, ובינתיים הילדים מתבגרים יותר ויותר, צריך שתדעו את מה שחז"ל אומרים [קידושין כט:]: עד עשרים שנה יושב הקב"ה ומצפה לאדם מתי ישא אשה, כיון שהגיע עשרים ולא נשא אומר הקב"ה תיפח עצמותיו, כי כל ימיו יהיו בהרהור עבירה. אסור להגיד שמחכים שהבחור ישלם את עצמו, כי התורה אומרת אחרת, אל תגיד מה שהמוח המקולקל שלך אומר, התורה תגיד לך מה באמת רצון השם, מי שלא מתחתן בצעירות מתרגל למחשבות

כשאומרים חטאתי – אין כל מלאך יכול לשלוט

יש השבוע מדרש נורא, ומוהרא"ש היה מרבה לדבר מזה, התורה מספרת, שכשהקב"ה פתח את עיני בלעם וראה את המלאך וחרבו שלופה, והמלאך צעק על בלעם למה הוא הכה את האתון, כתוב בתורה 'ויאמר בלעם אל מלאך ד' חטאתי', אומרים על זה חז"ל, שאף אם עומד מלאך וחרבו שלופה להרוג, ברגע שהאדם שחטא אומר את המילה 'חטאתי' אין רשות למלאך לגעת בו, מוהרא"ש מביא את המדרש בסידור עת רצון, על ברכת סלח לנו, בואו נתבונן על מי אנחנו מדברים כאן, מדובר על בלעם הרשע, מכשף טמא, בזוה"ק כתוב בפרשת השבוע שבלעם ידע את כל כוחות הכישוף שאף אחד בעולם לא ידע, כל כוחות הטומאה מגיעים מבלעם, והוא רוצה ללכת נגד ד' ונגד משיחו והוא רוצה להשמיד את בני ישראל, אבל ברגע שהוא הוציא מהפה את המילה 'חטאתי', הכל נעצר, אי אפשר לעשות לו כלום.

הקב"ה מצפה שיחזורו אליו

כאן רואים את הכח של תשובה, חז"ל אומרים עוד יותר, כתוב במדרש שבלעם היה רשע ערום, הוא ידע את הסוד שמי שאומר חטאתי אי אפשר לגעת בו, ולכן הוא אמר 'חטאתי', מדברי המדרש משמע שהוא לא כל כך התכוון לכך, אבל ברגע שהוא אמר חטאתי, המלאך לא יכול לגעת בו, וכל שכן וכל שכן יהודי שהוא באמת טוב, ונפל קצת, נכנס לתוך עבירה, ברגע שהוא אומר, רבש"ע חטאתי, רבש"ע אני לא רוצה לעשות את זה, רבש"ע אני רוצה להיות טוב, הוא מונע מכל הדינים והגזירות והעונשין מלבוא עליו, ולכאורה יש לנו כאן עצה

אני רוצה להיות טוב, ואם שוב נפלת, אתה שוב אומר, רבש"ע חטאתי, רבש"ע נפלתי, אני רוצה להיות טוב, ואם שוב נפלת אתה שוב אומר, רבש"ע נפלתי ואני רוצה להיות טוב, אולי אצל בשר ודם אי אפשר להגיד שוב ושוב, אבל אצל הקב"ה אפשר לחזור אליו שוב ושוב.

אצל הקב"ה זה לא משחק – אפשר לבוא שוב ושוב ושוב

ואם משהו אומר לך, מה זה הדבר הזה, אתה חושב שאפשר לעשות משחק, ואפשר כל יום להגיד שרוצים להיות טוב, ואני אומר לך תגיד טענה זו ליצר הרע, אתה חושב שאני משחק, למה אתה מפיל אותי כל יום, אני לא רוצה, אל תשחק איתי, וכל יום שהיצר משחק איתך, אתה תמשיך לספר את המשחק הזה להקב"ה ותספר לו שאתה לא רוצה לעשות רע, שאתה רוצה להיות טוב, כי האמת שזה לא משחק, זה אמיתי, אתה באמת לא רוצה לעשות חטא, אתה לא עושה צחוק כשאתה אומר שאתה רוצה להיות טוב, זה האמת שלך, דיבור אחד של אמת מנענע את כל העולמות, חז"ל אומרים בתחילת ברכות [ו]. שאם בן אדם היה רואה מה רואה סביבו הוא לא היה יכול לשרוד את זה, מרוב מזיקין שיש מסביב, אלף משמאלו ורובה מימינו, וכל זה מגיעים מראיות אסורות, בכל ראייה אסורה ובכל דיבור אסור מכל זה יש עוד מזיק ועוד מזיק, והמזיקים האלו רוצים רק להרוס את העולם ולהזיק את העולם, כשמישהו נופל ונחבל, זה מהמזיקים שעומדים לידו ודוחפים אותו ורוצים להזיק לו, אבל יהודי יכול להרחיק מעצמו את כל המזיקים ברגע שהיהודי אומר להקב"ה חטאתי, רבש"ע נפלתי, רבש"ע אף אחד לא מאמין לי

רעות, ואחרי זה קשה לעקור את זה, תמיד אפשר להתחרט ולעשות תשובה, לרבינו יש עצות על הכל ואפשר להיות טהור לגמרי כמו צדיק גמור, אבל זה מאוד קשה אם לא התחתנו בצעירות.

מוהרא"ש כתב את זה בתפילה, שהבחור יגיד, רבש"ע למה אתה אומר עלי תיפח עצמותיו למה אתה אומר עלי שאני אהיה בכל ימי בהרהור עבירה, הרי אני רוצה להתחתן, מה אני יעשה שאין לי שידוך, אני לא מדבר כרגע על בחור שנכנסו לו ציפורים לראש, והוא לא רוצה להתחתן, וחושב שבינתיים הוא יכול לנסוע בעולם, ואחרי שיהיה לו איזה תואר או רשיון הוא יוכל להתחתן, אני לא יודע מה הוא יעשה עם התואר, עליו אומרים חז"ל תיפח עצמותיו, אבל מי שרוצה להתחתן יכול להתפלל אל ד' בטענות אלו.

דיבורי מליצה לאברכים

אותו דבר אברך שכבר נשוי, ומתבודד ועושה תשובה, יכול לטעון להקב"ה, רבש"ע יש לי אמתלא, רבש"ע אני מאוד רוצה להיות טוב, אבל מה אני יעשה שהיצר כל כך מתגבר עלי, רבש"ע הכל התחיל כשהייתי ילד קטן, ולא אמרו לי כלום, לא סיפרו לי בכלל מקדושת הברית. מה לעשות שיש שיטה מוזרה בהרבה מקומות שאסור לדבר מזה לילדים, לא מדברים איתם על קדושת היסוד, וילדים בחורים נופלים בחטא, ואף אחד לא הזהיר אותם, תצעק את זה להקב"ה, רבש"ע אני לא ידעתי בכלל שזה בעיה, התרגלתי לעבירות ועכשיו אני מסובך, תעזור לי רבש"ע, וכשאומרים את המילים האלו אף אחד לא יכול לגעת בך, גם אם עומד מלאך עם חרב, הוא לא יכול לגעת בך, כי אמרת חטאתי, רבש"ע נפלתי, רבש"ע

אפשר לבוא שוב ושוב, אם מישוהו פוגע בחבר שלו, ויבוא להתנצל, הוא יסלח לו, אם יפגע שוב ויבוא שוב, ואחרי זה שוב ושוב, בסוף זה יתפוצץ, אבל אצל הקב"ה זה לא ככה, אפשר להגיד לו אלף פעם, ומאה אלף פעם, ומליון פעם, רבש"ע אני רוצה להיות טוב, אני הולך להיות טוב, תעזור לי, תמחל לי רבש"ע, כשאתה שומע את הדיבורים בשיעור, תגיד את זה ביחד איתי, אל תגיד לעצמך, הנה הוא מדבר טוב, מחר בעז"ה אני הולך להגיד את זה לרבש"ע, אני אומר לך שאתה לא תגיד את זה, ברגע שאתה יוצא מהבית כנסת אתה שוכח, ואתה מתחיל לחשוב מהדמיונות שלך, יש דמיון אחד גדול לכולם, דמיון של כסף, אנשים חושבים שאם יש להם כסף יהיה להם שלוות הנפש, פגשתי קודם אברך והוא אומר לי, בשורה האחרונה אם יש כסף יש מנוחה, זה היה ממש טוב לפגוש כזה אברך לפני השיעור, ככה יש לי על מה לדבר בשיעור, אני שאלתי אותו בחזרה, הרי הרגע סיפרת לי על העיסקה הטובה שהצלחת לעשות, קנית בית ומיד אחרי כמה ימים מכרת את הבית ועשית הרבה רווח, האם יש לך מנוחת הנפש? האם יש לך כעת שלוות הדעת? הרי הרווחת בכמה ימים חמישים אלף דולר, אבל אתה טרוד ורק רוצה לעשות עוד עיסקה ועוד עיסקה, ולכן העצה הכי טובה זה להתבודד כאן בשיעור, כשאני שמעתי את מוהרא"ש מתבודד בשיעור, החייתי את עצמי, אמרתי איתו יחד את הדיבורים, הרי הם דיבורים כל כך טובים, רבש"ע אני רוצה להיות טוב, רבש"ע תמחל לי, תעזור לי.

שבאמת אני רוצה להיות טוב, כולם אומרים שאני סתם אומר ככה, אבל אתה רואה את הלב שלי ויודע שאני מתכוון לזה באמת, הראש ישיבה שלי והמשגית שלי והמנהל שלי והחברים שלי אומרים שאני כחור רע ואברך רע, אבל רבש"ע אני מדבר אליך, אתה כן יודע מה קורה בלב שלי, אני רוצה להיות טוב.

להמשיך עם התפילות עד היום האחרון

ותמיד יש חלישות הדעת על התבודדות, אתה כבר אומר ככה כל כך הרבה שנים ושום דבר לא קורה איתך, והאברך צריך לדעת שלא משנה מה יקרה איתו, הוא ימשיך ככה לדבר אל ד' עד זיבולא בתרייתא, מספרים על חסיד ברסלב ששכב בבית החולים בסוף ימיו חולה וזקן, והוא המשיך לבקש ולהתחנן, רבש"ע אני רוצה להיות ירא שמים, שאלו אותו, מה תעשה שיעוד מעט תלך מהעולם, ואתה עדיין תהיה איפה שאתה עכשיו, אתה ממשיך עם היצר הרע שלך אבל מתפלל שאתה רוצה להיות טוב, הוא ענה, אגיד לכם מה אני יעשה ברגע האחרון, אני יצעק אז, רבש"ע אני רוצה להיות ירא שמים, אני רוצה לעזוב את כל השטויות, שאלו אותו, ומתי תפסיק לרצות, הוא ענה, אני לא אפסיק אף פעם, כי יש לי רבי שמגלה לי שהעיקר זה הרצון והתפילה, יש לי רבה שמגלה לי שהעיקר הן הכיסופין והגעגועים לקדושה, אולי אנשים מסתכלים על זה כצחוק, אבל בשמים מסתכלים על זה בעין טובה, ומחכים לכל רצון ולכל אמירה.

להגיד ביחד בשיעור את התפילות

אם ילד ילך למלמד שלו ויגיד לו שוב ושוב שהוא הולך להתנהג טוב, המלמד יעיף אותו מהתלמוד תורה, אי

שבת – זמן של התבוננות ותשובה

רבינו אומר ששבת הוא זמן של תשובה, כי בשבת אין עבודה ואין בנק, והיהודי עוצר את כל הריצה אחרי

לי פה נעים, שלא אצטרך להתווכח עם אף אחד, שאוכל לכבד את ההורים שלי, ככה תעשה בכל מקום, תוציא איזה תפילה קטנה מהפה, ותראה איך החיים משתנים לך מקצה אל קצה, אתה מתחיל לחיות עם הקב"ה.

חרדות ופחדים מחוסר אמונה

מאיפה מגיעים התקפי חרדה, אנשים עוברים פתאום התקפות של פאניקה, אנשים מקבלים באופן פתאומי חרדה והם לא יודעים ממה, וניסיתי לשאול אנשים ממה זה מגיע, הם לא יכולים להסביר, אנשים בריאים לגמרי, פתאום באמצע היום יש להם דפיקות לב חזקות ומרגישים שהעולם חרב עליהם, ראיתי את זה כמה פעמים, איך זה קורה, אני מדבר איתם ופתאום מתחילים לנשום קשה, ואני שואל מה קרה, הם אומרים שיש להם פחד ולחץ מה יקרה ומה יהיה, ואני מנסה להגיד להם, הקב"ה כאן, אין מה להילחץ, אבל באמצע התקפה זה לא ממש עוזר, מוהרא"ש הוציא קונטרס על זה בשם 'חלישות עצבים', להרבה אנשים יש עצבים מאוד חלשים, הם נראים בחוץ נורמלי והכל בסדר, ופתאום תוקף אותם כזה התקף, ממה זה מגיע, ממה מגיעים העצבים החלשים, הכל מגיע מאמונה חלשה, ואנשים לא מוכנים לקבל את זה, שראש הישיבה לא יגיד שאין לי אמונה, יש לי אמונה, אבל מה יקרה ומה יהיה וכו', חייבים לחזור שוב ושוב על דיבורי אמונה, לשיר שירים של אמונה, תעשו לעצמכם שירים, תתחילו לשיר לעצמכם שהקב"ה כאן ושומר עלינו.

שירים של אמונה

איך הגיע השיר 'ממלא כל עלמין' שהלחין מוהרא"ש, הוא ישב ביער

הבהמות והכסף, והוא נכנס לבית מדרש ומתחיל לחשוב, איפה אני אווז, מה קורה איתי, מתי פתחתי חומש, הרי לא עברתי על הפרשה השבוע, איפה אני אווז במשניות ובגמרא, מה יהיה איתי, אני חייב לחזור בתשובה, הוא מקבל קצת ישוב הדעת, מי שיש לו שכל מתחיל לעבור על הפרשה מתחילת שבוע, ביום ראשון עד שני וביום שני עד שלישי וכך הלאה, ואותו דבר עם משניות, קצת בכל יום, פרק אחד ליום, שני פרקים ליום, כל אחד כפי יכלתו, דף גמרא ליום, ועוד קצת גמרא, קצת מספרי רבינו בכל יום, וקצת תהלים בכל יום, בשבת האברך רואה את אשתו ואת הילדים, והוא שם לב שהוא בכלל לא מכיר אותם, הרי כל השבוע היה עסוק רק עם כסף, אולי זה הזמן לספר להם איזה סיפור, לספר להם שבלק דיבר כל הזמן מכסף, הוא אמר שהוא הולך לתת לבלעם בית שלם של כסף, והוא ראה בסוף שאי אפשר לעשות כלום עם הכסף, כי אם הקב"ה לא רוצה שיקלל הוא לא יכול לקלל, בן אדם יש לו הרבה כסף ואם הקב"ה מחליט שיחיה הוא יחיה, ואם לא, לא יעזור לו כל הכסף.

להתפלל ליד המזוזה

בואו נקבל על עצמינו שבכל יום אנחנו הולכים לקחת טיפת זמן מכל החיים הסוערים כדי לדבר עם ד', תרגילו את עצמכם שבבוקר כשאתם יוצאים מהדלת, תניחו את היד על המזוזה, ותוציאו משפט מהפה, רבש"ע תחזיר אותי בשלום, ואת אשתי ואת ילדיי, וככה בכל מקום שאתה הולך ונכנס, אתה מגיע לבית מדרש ואתה מנשק את המזוזה, תגיד רבש"ע תבוא איתי לבית מדרש, תעזור לי שאוכל לנצל את הזמן כראוי, אתה הולך לאבא שלך, תנשק את המזוזה ותגיד, רבש"ע תעזור לי שיהיה

חושבים שזה דוב גדול או איזה שורד, ולכן הוא שר לעצמו מלא שירים של האמונה, מוהרא"ש לא היה בעל מנגן, מוהרא"ש לא היה ניגש לעמוד, רק בשנותיו האחרונות הוא ניגש לעמוד לתפילת הלל, אבל הוא שר לעצמו דיבורי אמונה, דיבורי האמונה נותנים לבן אדם עצבים חזקים, ואת זה צריך לחזור ולשנן לפני שמגיע ההתקף, כי כשמגיע ההתקף הבן אדם בחרדה ובפחד, וכשאתה אומר לו שעוד מעט משיח יבוא, הוא מתחיל לפחד ממשיח, ואם אומרים לו שהקב"ה כאן, הוא מפחד מהקב"ה, הוא כעת בפחד וחרדה, ולכן צריך לשנן דיבורי אמונה עם הילדים הקטנים, שלא יגיעו לזה.

לחנך ילדים לאמונה טהורה

זה המתנה הגדולה שיש לנו, שיש את מוסדות 'היכל הקודש', שמחזירים דיבורי אמונה בילדים הקטנים, זו כל המטרה של התלמוד תורה ושל הבית ספר, לדבר אליהם שוב ושוב מהקב"ה, ושוב לדבר מהקב"ה, למדנו לאחרונה את הגמרא שבקריעת ים סוף הכניס משה רבינו כזו אמונה טהורה בלבבות ישראל, שתינוקות צעקו זה קלי ואנוהו, כולם דיברו מהקב"ה, ועל זה אמרו חז"ל שיחזקאל הנביא לא זכה להשגות אלו במראות הנבואה, שכולם דיברו מהקב"ה, אפילו ילדים קטנים דיברו רק מהקב"ה.

להישמר מחכלים הטמאים

צריך מאוד להיזהר לדבר מהילדים רק מהקב"ה, ואם ההורים מדברים מהקב"ה הילדים גם מדברים מהקב"ה, אבל אם ההורים עסוקים עם הטלפון, מה כבר אפשר לצפות מהילדים, ושהבעל לא יתלונן שיש לאשתו טלפון

ודיבר לעצמו דיבורי אמונה, וכך הלחין את השיר, מוהרא"ש אמר שהשיר הזה ישיר משיח ובוזה הוא יכבוש את כל העולם, רבינו אומר שמשיח יכבוש את העולם עם שיר, ומוהרא"ש אמר שהכוונה לשיר זה של ממלא כל עלמין, כי משיח ישיר שיר של אמונה, ולכן הוא ישיר ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ואין שום מציאות מבלעדיך יתברך כלל, המלחינים היום לוקחים את הסידור ומחפשים פסוק, ועושים על זה שיר, אין להם מושג מה אומרים שם בפסוק הזה, פעם מישוהו פתח את הסידור ועשה שיר על המילים 'נדפס בדפוס האחים גראס', כי כל הפסוקים כבר נתפסו לניגונים אחרים, אני לא מדבר על האנשים שלוקחים פסוקים משיר השירים ועושים מהם ניגון, זה לא פשוט, צריך לשאול רב על זה, הצדיקים הבינו את המשמעות העמוקה בזה ויכלו לעשות שיר מהפסוקים האלו, אבל צריך להיזהר לא לחלל את הפסוקים הקדושים, בכל אופן אתה לעצמך תשיר דיבורי אמונה, אתה לא צריך לעלות על הבמה לשיר ולא צריך לספר לאף אחד שהלחנת שיר, כמו שמוהרא"ש הלך לטייל בהתבודדות ואמר לעצמו, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ואין שום מציאות מבלעדיך יתברך כלל וכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם.

לחזור שוב ושוב על דיבורים של אמונה פשוטה

מוהרא"ש סיפר שהוא היה בחור צעיר והוא מצא אחד מספרי תלמידי רבינו, ונודע לו על הסוד של התבודדות, שאפשר לצאת ליער ולדבר עם ד', אבל בהתחלה זה מאוד הפחיד אותו להיות לבד בשדה, כי כל קול קטן מפחיד, כל עכבר קטן שרץ בין העלים היבשים

אם רק יציית לרבינו ויעשה כל יום כמה דקות התבודדות, רבינו רצה שנתבודד כל היום, אבל אמר שלכל הפחות שעה אחת יקבעו להתבודדות, ומוהרא"ש ביקש מאיתנו לפחות חמש דקות לעשות התבודדות, אני לא יודע אם אפשר לרדת מזה, אבל אני חושב שאפשר לחלק את החמש דקות למשך היום, דקה פה דקה שם, עוד מילה כאן ועוד מילה שם, כשמישהו מתבודד הוא אף פעם לא לוקח חלק במחלוקת, כי כל המחלוקות מגיעות מזה שמישהו חושב שמפריעים לו לעסק, שלוקחים לו את החניה, שמפריעים לו לדירה, אבל כשיודעים שהכל זה הקב"ה אין שום מחלוקת.

הקב"ה נמצא בבית ששומרים על התורה

יש עוד נקודה חשובה בפרשתנו שמוהרא"ש היה מדבר מזה, התורה אומרת 'נאם בלעם בנו בעור ונאם הגבר שתום העין' וכותב על זה רש"י הקדוש: עינו נקורה ויצאה החוצה והחור נראה פתוח, ומבואר ברש"י שהוא התעוור מזה שהוא התחיל להרהר בדברי חז"ל שאמרו שהקב"ה שורה בביתו של יהודי בין איש לאשתו, ואמר על זה בלעם, איך זה יכול להיות, מי שהוא קדוש ומשרתו קדושים יסתכל בדברים הללו, מיד נסמית עינו של בלעם. בלעם הרשע לא הבין את הדבר הזה שהקב"ה נמצא בביתו של כל יהודי, והקב"ה משרה את שכינתו כשהבית מתנהל על פי התורה, איש ואשה שזכו שכינה שרויה ביניהם, אם הם שואלים כל דבר את הרכ ואת המורה דרך שלהם, הקב"ה נמצא שם, אסור שיהיה דבר כזה שאברך יפסוק לעצמו וידמה לעצמו מילתא למילתא, צריך לשאול את הדיין על כל דבר, אברך אמר לי שהוא רוצה לגור באיזה מקום נידח, שאלתי אותו מה תעשה כשתצטרך דיין ולשאול שאלות, הוא אמר שאפשר

אם יש לו בעצמו, אברך הגיע אלי ושאל אותי מה אני יכול לעשות, אשתי קנתה סמארטפון, ואני מסתכל עליו ורואה שמציץ מהכיס שלו הסמארטפון לו, ואני שואל אותו שוב מה השאלה, והוא מתלונן, מה אני יכול לעשות וכו', ואני שואל אותו מה זה בכיס שלך, הוא שואל אותי, האם ראש הישיבה לא מבין שיש הבדל ביני לבין אשתי, אמרתי לו, שאני לא יודע שיש הבדל, הוא אומר לי, הרי אני יודע מה כן ומה לא מה מותר ומה אסור, אמרתי לו אשתך יודעת יותר טוב ממך מה מותר ומה אסור, אברכים יקרים תשמרו על הבתים שלכם, אל תכניסו הביתה שום כלי, אל תגידו שזה סתם סרטים של סיפורים, כי כל סיפור של גוי הוא ניאוף.

לגדל את הילדים באמונה

לפני שרבינו נולד, פיגא הצדקנית אמה של רבינו, עמדה כל היום בציון של הבעל שם טוב הק' ובכתה שיהיה ילד צדיק וירא שמים, וכך היה, מה שהורים משקיעים בילדים זה מה שיהיה בסוף, עכשיו מגיעים כאן ילדים בתלמוד תורה, שבכל השנה נמצאים בעיר במוסד אחר, וכעת הם מגיעים לנפוש כאן במחנה, והם פתאום שומעים דיבורים חדשים, דיבורי אמונה, הם שומעים סיפורי תפילה, הילדים האלו גדלים עם השגות חדשים, הם גדלים עם דיבורי אמונה, הילדים האלו לא יעברו התקפי פאניקה וחרדות, כי תמיד ידעו שהקב"ה כאן לידם ושומר עליהם, והם יודעים כל מה שקורה זה לטובתו, וגם אם לא מבינים מה הטובה, הם מאמינים בהקב"ה.

התבודדות מביאה אמונה

כל אחד יכול לזכות לאמונה טהורה

חסידי ברסלב, מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים, וכי על נושאים כאלו מדברים, ועל זה נסמא עינו של בלעם, לא היה שיעור אצל מוהרא"ש שהוא לא עורר אותנו על שלום בית, בכל ליל שישי עשינו תשובה על כך, כי אנחנו לא קולטים שבאמצע השבוע פתאום יוצא איזה זלזול או פגיעה ללא כוונה, זה סגנון דיבור של אנשים, את כן רוצה ולא רוצה אבא שלך ואמא שלך, עשינו תשובה בשיעור בכל שבוע והחלטנו שהולכים הביתה להתפייס והולכים לדבר יפה ולתת לה מילים טובות ולהקשיב לה, ואף פעם לא נכאיב לה עם איזה סיפור ישן.

לתת מילים טובות בבית

יש אנשים שממש משתעממים בסעודת שבת, במקום לשיר קצת זמירות שבת, ולספר סיפור יפה, ולהקשיב לה, מתחילים להוציא את ספר הזכרונות, ולדבר שוב על איזה סיפור ישן לא נעים, חוזרים על זה שוב ושוב, ממש ככלב ששכב על קיאו, הכלבים חוזרים ללכלוך שלהם שוב ושוב, ויש אנשים שמתנהגים כך, את זוכרת שפעם אמרת כך ועשית כך, למה אתה עושה את זה, למה אתה מכאיב שוב ושוב, הרי כבר עשו תשובה על כך, כבר פייסו אותך על זה, למה אתה מזכיר לה את זה, תעשה תשובה ותתחיל לדבר יפה בבית, תגיד מילים טובות בבית, ואם היא עדיין לא מרוצה, תוסיף עוד מילים טובות, ועוד מילים טובות, עכשיו חתני הוציא כאן דירה לימות הקיץ, אמרתי לו אני אתן לך טיפ טוב, תגיד תודה לבעל הדירה תדבר אליו יפה, ואז במשך הקיץ כשמשהו ישבר וכו' הבעל הבית יבוא לתקן ולעשות את מה שצריך, הוא הגיע אלי אחרי זה ואמר לי, שהוא אמר יפה תודה ואמר לו מילים טובות, והבעל הבית

לשלוח תמונה לדיין ולהתקשר, רבנו של עולם, אסור לעשות משחקים בבית היהודי, אני לא רוצה להגיד מה קורה אם לא שומרים על ההלכות, אני רוצה לדבר מהצד החיובי, רק אם שומרים ההלכות בבית היהודי יש ילדים בריאים, שאלתי אותו מי הוא הירא שמים שם באיזור ההוא, הוא אומר לי שכולם יראי השם, כל העדה כולם קדושים, הוא היה שם בשבת אצל מישוהו, וראה שמאוד הקפידו לא לדבר לשון הרע על אף יהודי ומאוד הקפידו לא לאכול חדש, אבל בתוך הדברים הוא מספר שפחות מקפידים על צניעות, והנשים מסתובבים שם ללא גרביים, אבל בעיקרון הם יותר יראי השם מאיתנו... ויש להם כלב אבל הם מאוד מקפידים על ההלכה, נכון שאין שם דיין אבל מתקשרים לדיין וכו', רבש"ע איך יכול להיות דבר כזה, אם לא שומרים על ההלכות המצב רע ומר, ואני לא רוצה להגיד מה יכול להיות, ילדים בריאים מגיעים רק בבית ששומרים על ההלכות.

שמירת התורה בבית מביאה את כל השפע

איש ואשה שזכו להתנהג על פי התורה ולחיות את חייהם עם הקב"ה, שכינה שרויה ביניהם, ואם יש השכינה בבית יש את הכל בבית, יש נחת יש שמחה יש פרנסה, אבל אם ח"ו לא זכו, והם מוציאים את הקב"ה מחייהם, אש אוכלתן, הכל נשרף, אולי אפשר לשכנע את החברים שחיים באושר, אבל בפנים יש אש, יש מחלוקת וריב, אין כזה דבר שלום בית ללא הקב"ה, רק אם מכניסים את הקב"ה אפשר לחיות בשלום, זה מה שבלעם לא הבין, איך מדברים בדרשות שוב ושוב משלום בית, אין לכם מה לעשות, וכי כך מדברים אצל

לעזור להכין את השבת

בפרשת כי תשא אומרת התורה ושמרו בני ישראל את השבת, תסתכלו שם בבעל הטורים, בראשי תיבות על הפסוק, שבשבת יש להתפייס בבית ולדבר יפה בבית, נקבל על עצמינו לדבר יפה, והחכם עיניו בראשו ועוזר בערב שבת שלא יגיעו לשבת מתוך לחץ וכעס, בווהר הקדוש שואל על הפסוק 'החכם עיניו בראשו', האם עיני הכסיל לא בראשו, ומבאר בזה"ק, שהכוונה שהחכם מתחיל להתכונן מראש וחוסך לעצמו מראש את העגמת נפש, הוא מבין ביום חמישי, שמחר ביום שישי יהיה מתוח בבית מרוב לחץ של הכנת הדברים לשבת, לכן הוא מתכנן כבר הכל מראש, יום שישי הוא יום ארוך, ואפשר להתחיל מוקדם וכך לא יכנסו בלחץ לכניסת השבת, אצלי יום שישי זה היום הכי רגוע, הכל כבר מסודר מיום חמישי, אין מה לעשות ביום שישי, יושנים קצת ומתכוננים לשבת, החתנים והאברכים הצעירים צריכים לדעת, שהאברכים צריכים להכין את הנרות בבית, רבינו אומר בספר המידות שהנרות מביאים בנים תלמידי חכמים, לכן כשהבעל מכין את הנרות הוא מבקש על בנים צדיקים יראי השם, בנים טהורים, בנים עם מידות טובות תלמידי חכמים, בנים שיגדלו עם צדיק, האשה מבקשת בשעת הדלקת הנרות, והבעל מבקש כשהוא מכין את הנרות.

לעשות משהו בבית

הגיע אלי לאחרונה איזה אברך שהוא רוצה להתגרש, כי הוא מגיע לביל שבת הביתה מהבית כנסת ואין כלום בבית, אפילו לא מפה על השולחן, כל השולחן מלא במוקצה, והיא שוכבת במיטה, אמרתי לו אתה צריך להתגרש

אומר לו: אצלי לא משפיעים המילים האלו, אמרתי לו שזה סימן שהוא צריך עוד מילים כאלו, כשמישהו זורק בחזרה את המחמאה, זה רק סימן כמה שהוא צריך את זה, תגיד לו שוב שאתה נהנה בדירה שלו, כי הוא לא מלאך אלוקים, והוא חייב את זה, תגיד לו שוב שאתה כל כך נהנה בדירה שלו, תגיד לו תודה על הכוך והצריף שהוא נתן לך שכבר שוקעת חצי באדמה... אותו דבר זה בבית, אם היא אומרת שהמילים היפות האלו לא משפיע עליה, היא פשוט מחכה שוב למילים כאלו, תגיד לה עוד פעם מילים טובות.

בלעם התנגד לדרשות על שלום בית

ואם אתה מתפלל על הדרשות האלו ולמה מדברים כאן מזה, תדע שאלו היסודות של היהודי, רק אם יש שלום בית יש קדושה, אנשים צועקים אל תכניסו את הגליונות האלו לבית הכנסת, בגליונות של היכל הקדוש כתוב דברים נוראים, מה כתוב שם, לכבד את האשה, האם הילדים שלי צריכים לקרוא שצריך לתת מילה טובה לאשה... וזה עוד מגיע מנוקד, והילדים שלי צריכים לקרוא דברים כאלו. תגיד לי ממה אתה מפחד, האם אתה מפחד שהילדים שלך ישאלו למה אתה צועק על אמא, האם הם צריכים לגדול בזה שמותר לצעוק על האשה, גם רש"י כתוב דברים כאלו על הגליונות, כ"ק אדמו"ר מבלעם היה חסיד גדול וצעק שאסור לכתוב בגליונות מהאשה, זה לא קדוש, רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן [חלק ב' סימן נ"ז] שבלעם נתן דרשות, הוא דיבר דברי תורה על הפסוק ד' למבול ישב, והוא לא הבין למה מדברים על שלום בית, אבל הקב"ה משרה שכינתו רק כשיש שלום בית.

מפחד לעזור בבית.

סעודות שבת – הדבר הכי יפה בבית היהודי

אין יותר יפה מליל שבת, כשהילדים רואים איך ההורים מדברים יפה זה לזה, והאבא שר זמירות שבת, והוא מבטל את עצמו להקב"ה, ואם המרק קר, הוא מבטל את עצמו ורצונו, מי אשם שהמרק קר, היא לא אשמה, זה הכל מן השמים, ואם חסר איזה סלט שרצית שיקנו, ולא קנו את זה, אז לא, אנשים קונים לפני שבת כל כך הרבה דברים, ובמוצאי שבת זורקים כל כך הרבה, כמה כבר אוכלים בשבת, אוכלים קצת חלה וקצת דג וסלטים, אחרי זה כבר בקושי אפשר לאכול, מי שרוצה שיאכל כמה שרוצה, אבל ח"ו בגלל זה לעשות מחלוקת בבית, תשב בשולחן ותן מילה טובה על כל ילד בבית, אמא, המלמד של הילד הזה אמר לי עליו שהוא כל כך טוב, ואמא, הילד הזה התפלל היום כל כך טוב, והילד הזה וויתר, המילים האלו יתנו להם כוחות לכל החיים, ד' יעזור שנוכל לציית לדברים, יש לי עוד הרבה מה להגיד, אבל נמשיך לדבר בליל שבת, ואחרי זה בשבת בבוקר לפני התפילה, ואחרי זה בסיפורי מעשיות, ואחרי זה בסעודה שלישית, ואחרי זה במלוה מלכה, לכן נקצר עכשיו.

'ממך', מה זה קשור לאשתך, איפה היית כל יום שישי, האם אתה לא יכול להוריד את המוקצה מהשולחן ולשים על המפה, אצלינו המנהג שהבעל מכין את הנרות, ואת הנרות צריך לשים על המפה של שבת, והבעל לא יכול לחכות שהיא תשים מפה, כי הוא צריך להכין נרות, אז הוא גם ישים את המפה של שבת, והוא לא יכול לחכות שהיא תסדר את כל המוקצה מהשולחן, לכן הבעל מסדר כמה דקות את השולחן ושם מפה יפה, ומניח את הנרות ומסדר אותם, והוא מתלונן על אשתו במקום שישם יד ויעזור, אבל הוא לא הקשיב לי והוא התגרש, אחרי זה הוא הגיע אלי שהוא שמע שאני עושה שלום בית, אולי אני מסכים לעזור לו לעשות שלום בית הוא רוצה להתחתן איתה בחזרה, עזרתי לו והוא התחתן בחזרה, לא עוברת תקופה והוא חוזר עם אותה טענה, שהוא מגיע הביתה בליל שבת ושום דבר לא מוכן, אמרתי לו שכבר דיברתי איתו על כך שזה לא קשור אליה ורק הוא צריך להכין את זה, ואני לא יכול לעזור לו, הוא הזמין אותי לדין תורה, שהוא התחתן איתה בחזרה רק כי אני הבטחתי לו שאני יעזור לו ועכשיו אני לא עוזר לו ואני לא עונה לו לטלפון, אני באמת לא מבין, מה כבר כל הסיפור להכין את השולחן כמה דקות, ואם היא לא מבשלת, תבשל אתה, בין כך וכך תכניס טועמה ותרוויח עוד קצת ועוד קצת, רק תזכור להשאיר משהו לשבת, מה אתה

דברים שנאמרו אחרי לימוד הדף גמרא – בגן עדן התחתון

ברוך השם מיר האבן זוכה געווען צו לערנען א דף גמרא

לעצמו שהוא יודע בדיוק מה לעשות, הוא עושה את הכל לפי ההלכה, הוא מתפלל שחרית בצורה כזאת, ומקווה בצורה כזאת, והוא יודע בדיוק מתי להגיע, ורק מפריע לו למה החתן שלו מאחר, יש אנשים שמאחרים ומגיעים באמצע התפילה, ודקה אחריהם נכנס מישוהו, והם חושבים לעצמם למה באמת פלוני הגיע כזה מאוחר, הם שכחו שהם הגיעו רק לפני דקה.

• אותו דבר אפשר לראות בכל ערב שבת במקווה, אתם הולכים כבר בחצות היום, אבל כל מי שהולך בערב שבת ידע על מה אני מדבר, יש שם קולות וברקים לפני השקיעה, אנשים צועקים, נו, שבת, נו, שקיעה, הבן אדם מסיים להתקלח, ואז הוא צועק על מי שבא אחריו, נו שבת, חילול שבת, שקיעה, פתאום נהיה שבת, אולי כדאי להיכנס פעם למקווה בשעה כזאת כדי ללמוד מזה, ברגע שהבן אדם יוצא מהמקלחת נהיה שבת, והוא צועק על השני שמחלל שבת, לעצמם אנשים מוצאים היתרים. אני אתמול מיהרתי, ואני חייב לר' אהרן כמה שאלות, תשאל משהו.

ש. מה עונים לאלו שטוענים 'רבי מכבד עשירים', שהוא כיבד את בעלי הממון?

עבודה זרה דף יג.

ש. האם אסור לקנות בחנויות של הגויים בימי הכריסמס?

- ת. האם הכומרים מקבלים מכס מחנויות אלו, הם לא מקבלים כלום, ואף שיש שם כל מיני קישוטים של החגאות שלהם, אם אתה לא נהנה מזה לכאורה אין חשש.
- מישוהו אמר כאן על הגמרא יולין המעות לים המלח, שהכוונה ללכת עם התאוות ממון לצדיק, כי רבינו אומר [ליקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ד'] שהצדיק נקרא ברית מלח, כשמישהו בתוך תאוות ממון, הוא חייב לרוץ לצדיק שיציל אותו מתאוות ממון, וילמד אותו את ההלכות במשא ומתן, כי בן אדם לעצמו מוצא כל מיני היתרים והוא חייב את הצדיק שידריך אותו מה כן ומה לא.
- יש כאן אברך שמגיע בכל שבוע בשבת בבוקר בקריאת התורה, והוא אירס את הבת, והחתן מגיע לתפילת מוסף, ושבוע שעבר כשהוא נכנס בקריאת התורה, ניגשתי אליו ושאלתי אותו בשקט האם מפריע לך שהחתן מגיע באמצע מוסף, הרי אתה מגיע באמצע קריאת התורה, והוא עושה לי עם היד 'סלח לנו', הוא חושב

חשבון שיש שם עוד אחד עשרה ביתנים [צריפים - באנגל"א בלע"ז] חוץ מחדרי הלינה של הבחורים, אני יכול להשכיר את זה, ועם זה לכסות את רוב ההוצאות, ואבקש מהבחורים קצת כסף לקעמפ, ואת האוכל ביקשתי מקעמפ אחר שהיה לידינו ושילמתי להם את מה שקיבלתי מהעירייה לדמי האוכל לבחורים, וראיתי שאני יכול לעשות את זה בלי חובות, אבל אז עשיתי חשבון שאני צריך לתת 3 צריפים למגידי השיעור וגם לתת להם משכורות, ואני שוב יפול לחובות, אמרתי למגידי שיעור שאין לי אפשרות לשלם להם, הם שאלו אותי, האם אתה מפרט אותי, אמרתי להם שאני לא מפרט אף אחד, אפשר להישאר, אבל אין לי כסף ואני לא יכול לשלם יותר, ואז הגיעו כמה אברכים ששכרו שם דירות, והם הסכימו לשבת כמה שעות עם הבחורים, ר' מרדכי הגיע לשם, וב"ה שניצלתי מחובות.

אני מסתכל כאן כעת בשיעור, אני רואה כאן כמה אברכים שנחשבים לאברכים מכובדים ויש להם רכב יפה, אבל הם משלמים רבית בחובות בכרטיסי אשראי, רבית דרבית, אני לא יכול להגיד שהם גנבים כי הם גונבים מעצמם, אבל זה ממש בזבז שלא לצורך, צריך מאוד להיזהר מזה, לי ברוך השם אין כרטיס אשראי ואין לי חשבון בנק, אין לי איפה להחביא ממכם את הכסף שיש לי...

אני יכול בעזרת השם לעזור למי שיש לו חובות ומסובך בכרטיסי אשראי, אם לא יתביישו לבוא אלי, אני יכול להראות לכם איך אפשר לשלם את הכל בלי רבית, דבר ראשון לקחת הלוואה מחבר ולשלם את כל החוב לחברת האשראי, ולהתחיל לשלם לחבר במקום לאשראי עם הרבית, ואולי מי שלוקח הלוואה מחבר

• ת. אני יתן לך לבד להסתכל בשוטנשטיין מה הפשט של 'רבי מכבד עשירים', תשאל משהו לעובדא ולמעשה.

ש. ראש הישיבה אומר שלא לבזבז כסף ולחיות עם חשבון, אם יש למישהו אמונה ובטחון, והוא יודע שהקב"ה משלם לו הכל, ומביא לו הכל, למה הוא צריך לחיות עם חשבון, למה שלא יבזבז?

• ת. אם ככה למה כתוב 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם', הרי בין כה הקב"ה ישמור עליו, למה צריך להמתין ברמזור אדום, הקב"ה בין כה שומר, למה אמרה התורה לשים מעקה לגג, הרי בין כה הקב"ה שומר עליו, התורה מחייבת את האדם לשמור על עצמו, אסור לו לבזבז אדם לצבור חובות ולבזבז כסף, צריך להתנהג כפי שהתורה אומרת, למה צריך בכלל ללכת לעבוד הרי הקב"ה יביא לך כסף, רק חז"ל אמרו שצריך ללכת לעבוד, כך צריך לעשות.

ש. מתי יודעים על מה כן לבזבז ועל מה לא לבזבז?

• ת. כבר שאלת פעם איך יודעים מה חשוב בחיים ומה לא, אבל אני רוצה שתזכרו להיזהר מאוד מחובות, כשאני פתחתי את הישיבה, לקחתי שלשה מגידי שיעור, היום יש גם מגידי שיעור אבל היום יש קהילה שלימה ויש כמה ישיבות, אבל אז הייתי בן אדם לבד, ולא היה לי כסף, והיה לי צוות של שלשה מגידי שיעור והייתי צריך לשלם להם משכורת בכל שבוע, והגיעו ימי הקיץ, והייתי צריך לצאת עם הבחורים לקעמפ, והציעו לי כאן באיזור בסוואן לעייק, מחנה שלם שביקש ששים וחמש אלף דולר לימי הקיץ, בעל המחנה אמר שהוא מארגן את הכל חוץ מאוכל, עשיתי

כאן בצורה כזאת.

- אם הכל זה הקב"ה אז אל תבזבו כסף, תאמין בהקב"ה שאתה לא צריך את המוצר הזה, תאמין בהקב"ה שאתה יכול להסתדר בלי זה.

ש. אם אני עובד אצל מישהו אחר, ואני חושב שמגיע לי יותר, האם לבקש העלאה במשכורת, או להגיד שהכל זה מהקב"ה?

- ת. בוודאי תבקש העלאה, כך הקב"ה הטביע את עולמו, אם אתה מתחיל להגיד שהכל זה מהקב"ה אל תלך בכלל לעבודה, תישאר בבית ותגרוס משניות, אם הבוס שלך מסובב אותך, תן לאברך אחר שיסובבו אותו, אברך אחד סיפר לי כאן שהבוס שלו שיכנע אותו שכל העסק עומד על כתפיו, וכמובן לא נתן לו משכורת בהתאם, והאברך עוד הלך והביא מזרון למפעל לישון שם בלילה, כי הכל עומד על כתפיו והוא חייב להיות שם כל הזמן.

- גם מי שחייב ל'שכר לימוד' זה אומר שיש לו חובות, חייבים לשלם שכר לימוד, יושב כאן אברך שגר בלעיקווד, ושאלתי אותו כמה הוא משלם לשנה הוצאות שכר לימוד, הוא אמר לי, שעולה לו לשנה שבעים וחמש אלף דולר בממוצע, והוא שילם הכל והוא לא חייב כלום, אפשר לתת לו קוויטלעך, כאן בעיירה מי שיש לו משפחה כמוהו משלם בערך עשרים וחמש אלף דולר לשנה, כל ההכנסות של אברך ממוצע בשנה זה שבעים וחמש אלף דולר, אברך ממוצע עושה בשבוע אלף וחמש מאות דולר [חמישים שבועות זה שבעים וחמש אלף דולר].

ש. כשאני מבקש מהבוס העלאה, זה נשמע כאילו אני סומך עליו שהוא מביא לי את הפרנסה?

הוא כבר לא 'יהודי מכובד', כי ידעו שהוא צריך הלוואה, אבל אין ברירה, אסור להיות עם חובות, ולא יהיה יותר יהודי מכובד, והאברך צריך להבטיח שיותר לא לוקחים הלוואות מאף אחד, זו מחלה, ומי שחולה במחלה של הלוואות חייב לעצור את זה לגמרי, ואין שום תירוץ על מה להלוות, גם אם זה מגיע לנסיעה לאומן, אולי עדיף להישאר שנה אחת בבית, מאשר להתחיל שוב להיות חולה במחלה זו של הלוואות, צריך לשאול על זה כל מקרה לגופו.

- ראיתי במוצאי שבת מה שזרקו כאן מסעודה שלישית, קרטונים של לחמניות וטונה, מה הבעיה לקחת הביתה קצת לחמניות, להכניס למקפיא, ולחתוך אחרי זה לפרוסות ולהכניס למצנע ולעשות טוסט, יהיה סוג חדש של סאורדו [מחמצת], יקרא לזה דוסאור... אנשים מעבירים את הכרטיס אשראי ולא חושבים פעמיים, היום עושים ככה גם בכל ארגוני הצדקה, מעבירים כרטיס אשראי בלי חשבון, אסור לצבור חובות, זה לוקח את כל המנוחת הנפש מהאדם.

- השאלה הזאת ששאלת שלהגיד שהקב"ה בין כה משלם הכל, מזכיר לי סיפור שהיה לי פעם, שהגיע לישיבה איזה בחור מסכן מבית שבור, רוב הבחורים שנפלו מהדרך מגיעים מבית שבור, והם לא אשמים, אסור לדון אותם, הבחור הזה הגיע לישיבה בשלש אחה"צ, ואמרתי לו, לך עכשיו ותניח תפילין, הוא עונה לי, בלי לחץ, הכל זה הקב"ה, אמרתי לו נכון שהכל זה הקב"ה והקב"ה מצווה להניח תפילין, הוא אומר לי, אני קשור להקב"ה בדרך אחרת, והכל זה הקב"ה, אמרתי לו אם ככה אז אתה לא יכול להישאר כאן בישיבה, כי הקב"ה לא מרשה להיות

לי מזה שאני לא מבין מה הן דברי המשנה והגמרא, עונה לו רב דימי כי אזלת להתם, כשתלך לארץ ישראל, הכוונה לעולם הבא שנקרא ארץ ישראל, שם יראו לך את הפשט.

• כפי שרבינו אומר בשיחות הר"ן [שיחה כ"ו]: דע שלעתיד מזכירין את האדם, כל מה שלמד אף אם שכח, גם בני אדם השומעים התורה של הצדיק האמת ואינם מבינים אותה, לעתיד בעולם הבא יבינו, כי עיקר התורה היא להנשמות, אשרי המבילה ימיו בתורה ועבודה הרבה, עכ"ל רבינו. זה ממש מה שכתוב כאן בגמרא, נראה לי שכולכם חשבתם ככה כשלמדתם את הגמרא, אני אמרתי מהר את החידוש כי לא רציתי שמישהו יתפוס לי את החידוש... בואו נראה את זה שוב בגמרא, אביי אומר לרב דימי מאי אהנית לך, מה יש לי מזה שאני אומר את כל המילים שאני לא מבין, עונה לו רב דימי, כי אזלת להתם, כשתלך לעולם הבא, אמרת להו וידעי וקא מחוי לך, יסבירו לך בעולם הבא את כל מה שלא הבנת כאן בעולם הזה.

• לכן כדאי לכל אחד לקבוע שיעור במשניות, שיעור בגמרא, גם אם לא מבינים, שיעור בזוהר הקדוש ושיעור במדרש, צריך לקבוע שיעורים בכל התורה כולה, אבל להתחלה אל תתחילו עם זוהר ומדרש, תתחילו עם המון משניות והמון גמרא, ואחרי זה תוסיפו מדרש וזוהר.

• בשבת כל אחד יכול לסיים את הזוהר הקדוש לפרשה זו, אנשים כל כך מסכנים וקונים לשבת כל מיני מגזינים ועיתונים, ב"ה שאצלי בבית לא מכניסים כל המגזינים האלו, לפעמים הילדים מצליחים להכניס הביתה משהו שמחלקים חינם, זה יכול להיות בבית כמה דקות, עד שאני שם לב לזה, ואחר כך זה נמצא

• ת. אתה לא סומך עליו, אתה סומך על הקב"ה והקב"ה אמר ללכת לעבוד ולהתנהל נכון, אסור לנצל אותך בעבודה, כל מה שמדברים מהקב"ה זה אמת ויציב, וחייבים להיות עם אמונה חזקה וברורה, אבל צריך לעשות את מה שהתורה אומרת, ללכת לעבוד ולהתנהל נכון, מספרים שפעם אחת הרה"ק ר' מנדל מרימנוב זי"ע דיבר בסעודה שלישית דרשה בהתעוררות רב, בגנות הממון ובגנות כל הבלי העולם הזה, ובמוצאי שבת הציבור נשאר בבית מדרש ללמוד, מאסו בעולם הזה, ולא רצו ללכת הבית ולא רצו ללכת לעבודה, והנשים חיכו בבית שהבעלים יחזרו לעשות הבדלה ולעזור עם הילדים והם לא מגיעים, אז הלכו לצדיק להגיד מה קורה, הוא יצא מחדרו ונכנס לבית מדרש וראה מה קורה, וצעק עליהם, מה אתכם, תחזרו מהר הביתה, מה שאמרתי בסעודה שלישית נכון, אבל כעת צריך לעשות מה שצריך לעשות, ואם לא הבנת את הסיפור הזה, תשאל מחר אחרי השיעור, כעת תלכו לעבוד.

עבודה זרה דף יד.

• למדנו היום בגמרא שאסור למכור לגויים נקלס, שואלת הגמרא מה זה נקלס, אמר רב דימי שהכוונה לקורייטי, שאל אביי את רב דימי, במשנה למדנו על נקלס ולא הבנו מה זה, עכשיו אתה אומר לנו שהכוונה על קורייטי ואנחנו שוב לא מבינים מה זה, אז מה אהנית לך, אמר לו רב דימי כי אזלת להתם [כשתלך לארץ ישראל], אם תגיד נקלס לא ידעו מה זה, אבל אם תגיד להם קורייטי יראו לך מה זה. וחשבתי שבגמרא הזאת רואים ממש את דברי רבינו שאומר לנו ללמוד גם בלי הבנה, כי בשמים יסבירו את הכל, אביי שאל מה יש

שהילד משחק בשבת אחה"צ, ולקראת שמונה בערב הוא נופל במיטה, בתשע זה מוצאי שבת, והוא לא יודע בכלל שיש הבדלה, אולי בחורף אבא שלו לא נוהג לעשות הבדלה...

ש. מאיזה גיל צריך לקחת את הילדים למקווה בערב שבת?

• ת. צריך לשאול את השאלה קצת אחרת, כי יש 'צריך', ויש 'מומלץ', אני לא יודע אם אתם קולטים בעצתו אמונה, שלפעמים רואים שני מכתבים סותרים זה את זה, והאמת היא שהשאלה היא אותה שאלה בדיוק ויש רק הבדל של מילה אחת, אחד שואל אם 'מותר', התשובה היא מותר, השני שואל אם 'צריך', התשובה היא שלא צריך.

• בנוגע למקווה, האם צריך לקחת ילד למקווה, התשובה היא שלא צריך, אבל אם אתה רוצה לחנך את הילד, וללמד אותו איך ללכת למקווה ואיך לעמוד שם ואיך לעשות הכל בקדושה וטהרה, זה מומלץ לקחת אותם, אני לוקח אף את הבן הקטן שלי בן חמש, בפרט עכשיו שכנו כאן מקווה גדול וחדש ואפשר לעשות הכל בצניעות, השנה אני לוקח אותו גם לאומן, כי עוד מעט הוא נהיה בן 6 עוד לפני ראש השנה, ובראש השנה הבא הוא כבר יהיה בן שבע, אני לא רוצה לנסוע באמצע השנה, אז אני לוקח אותו כבר עכשיו, שיהיה אצל רבינו לפני גיל שבע, רציתם לשאול משהו?

ש. לפני כמה שנים הייתי מלמד בקעמפ, והיה שם ילד שהיה מאוד מאוד שבור לפני תפילת שחרית, שאלתי אותו מה קרה, הוא אמר שהוא שכח ולמד בבוקר לפני ברכת התורה, והרבי שלו אמר על

באשפה, כך גדלתי אצל אבא שלי, אולי לאחרים יש נסיון על זה, מי שהתרגל למגזינים מאוד קשה לו להיפרד מזה, הוא התרגל שבכל שבת מתיישיבים ומדפדפים עוד עמוד ועוד עמוד, כמה טוב זה ללמוד בשבת זוהר הקדוש, תקנה לעצמך זוהר יפה ומנוקד, יש היום כאן חנות של לייבי ספרים מעולים ויפים, תקנה שם זוהר יפה, ובכל שבת בבוקר תלמד.

• איך אפשר לישון בשבת בבוקר, לומדים קצת זוהר, זוהר לא צריך להבין, גורסים זוהר, זה מקדש ומטהר את האדם, ואחרי זה מתפללים שחרית ועושים סעודה יפה, ואחרי זה אפשר לישון, ותעירו את הילדים בשבת בבוקר מוקדם, כמה שיותר מוקדם, ואחרי"צ תשכיבו אותם, כי אם הילדים ישארו ערים אחרי"צ ואתה תנעל את עצמך לישון בחדר שלך, הבטלה מביא לידי שיעמום, זה לא טוב שילדים נמצאים לבד, ולכן תראו שבבתים הבריאיים, מאוד מקפידים שהילדים לא יהיו בלי השגחה בשבת אחרי"צ, ואל תעשו חשבונות מה יהיה במוצאי שבת, תחיה את ה'עכשיו', עכשיו הם צריכים לישון, ביום שישי אחרי"צ יש אנשים שמתחילים לעשות חשבון שעדיף שהילדים לא ילכו לישון כדי שיוכלו לישון בליל שבת, ובשבת אחרי"צ עושים חשבון על מוצאי שבת, אל תעשו חשבונות כאלו, ובמוצאי שבת אם הם ערים תשב איתם, תעשה איתם הבדלה ומלווה מלכה.

• הגיע אלי לאחרונה מלמד בכיתה ו' בעיר מאנסי, והוא סיפר לי שהוא דיבר בכיתה מ'הבדלה', וילד בן עשר הרים את האצבע ושאל אותו מה זה הבדלה, הוא בחיים לא ראה שעושים הבדלה, המלמד חשב בהתחלה שהילד צוחק עליו, עד שנודע לו

הילדים, אבל באופן כללי כשמחנך מלמד את דברי הגמרא, הוא לא מכניס אף אחד לטראומה, יש תלמודי תורה שלא מלמדים שם את פרשת 'עקידת יצחק', כדי לא להכניס את הילדים לטראומה, אל תצחקו, כי בא לי לבכות על זה, זה לא בדיחה, ד' ישמור אותנו מזה, כשהייתי ילד כל המלמדים שלי סיפרו סיפורים של מסירות נפש, שנהיה מוכנים למסור את הנפש אם גוי יגיד לנו או שאנחנו נהיים גויים או שהורגים אותנו, נהיה מוכן ליהרג על קדושת השם כיהודי ולא כגוי, החיים לא נגמרים כאן, יש את העולם הבא.

ש. אולי כשמלמד ידבר הרבה על שכר ועונש זה מראה כאילו הקב"ה עומד עם מקל והוא מפחיד?

• ת. זה כבר סיפור של הליברלים, כי חייבים לדבר עם הילדים על שכר ועונש, הקב"ה מאוד מפחיד אם עושים עבירות חס ושלום, רק כך אפשר לעבוד את ד', אחרי שיודעים את זה, אפשר להגיע ליראת הרוממות, ולמדריגות גבוהות של עבודת ד' מאהבה וכו', אבל דבר ראשון זה יראת העונש.

ש. השאלה איך הילד מסתכל על זה, הוא יחשוב שהקב"ה הוא דבר מפחיד?

• ת. מה זה מעניין אותי איך הילד מסתכל על זה 'כרגע', אני שואל אותך איך הילד מסתכל על הרופא, הרי הוא מסתכל עליו כאיש רע, אין באמת דרך להכניס לילד טעם טוב להליכה לרופא, שסך הכל מכניס לו מקלון לפה, אבל כשהוא קצת מתגבר ומקבל דעת והוא נהיה בחור, הוא מעצמו הולך לרופא להיבדק ומבקש ממנו שיכניס לו מקל לפה, והילד הקטן מתפתל שעה שלימה ולא פותח

זה דברים נוראים שזה עשה את כל חורבן הבית [שלא בירכו בתורה תחילה], והרגעתי אותו שהוא שוגג ושיבירך עכשיו ברכת התורה, ואפשר לשוב בתשובה, איך אפשר לעשות שהדברים לא יכנסו אצל הילדים בצורה כל כך מפחידה שלא ישובור אותם לגמרי?

• ת. להגיד את דברי חז"ל לא גורם פחד אצל הילדים, אם אומרים את זה בצורה נכונה, חייבים להגיד את דברי חז"ל בתקיפות, ולא לשכוח בו זמנית לתת כל הזמן פתח חרטה שאפשר לעשות תשובה, אני אומר תמיד למלמדים שכשמדברים לילדים מקדושת הברית, צריך לצאת אש מהפה שלהם, לדבר על זה בכל התוקף דקדושה ובהתלהבות דקדושה, אבל באותו זמן להגיד שיש דרך תשובה לכל אחד, וככה זה בכל נושא ונושא שמחנכים את הילדים, להגיד להם כל מה שאסור בתקיפות וגם להגיד להם שיש דרך תשובה.

• רבינו אומר [ליקוטי מוהר"ן חלק א סימן פ"ז] שאי אפשר לזכות לאהבה לפני שעובדים את השם ביראה, ואי אפשר לעבוד את ד' ביראת הרוממות אם לא מתחילים קודם ביראת העונש, אפשר להיות ירא השם בשלימות רק אם קודם מתחילים עם היראה הפשוטה של יראת העונש, מלמדים חייבים לדבר מזה, צריך לדבר מהגיהנום ומעונשים, זה כתוב בזוה"ק ורבינו מביא את זה, אבל באותה דרשה אנחנו צריכים כל הזמן להזכיר לילדים שיש דרך תשובה.

• חייבים לדבר עם הילדים מ'שכר ועונש', אבל המלמד צריך בעצמו לחיות עם זה, שהוא בעצמו יפחד מעבירה, וכך הוא יוכל להעביר את זה הלאה, כמובן שתמיד יכול להיות שהיה איזה מלמד שסתם הפחיד את

להוציא את הילדים שלי מהמוסדות באותן שנים, כי היו בתלמוד תורה מלמדים יראי השם, ותראה היום את הילדים שלי הנשואים איך הם מאירים בתורה ויראת שמים.

- רבינו אומר בספר המידות 'על ידי ידי דברים גורמים שהקדוש ברוך הוא מזמין מלמדי תינוקות שלומדים באמונה', חשבתי על זה פעם האם הכוונה למלמדים שמדברים עם הילדים דיבורי אמונה ומלמדים אותם אמונה בד', או שהכוונה שהמלמדים מתנהגים באמונה בעבודתם, הם מגיעים בזמן ועושים את מה שמוטל עליהם, לבנות את נפשות הילדים ולתת להם מילים טובות ולהיזהר ברגשותיהם, אפשר לעשות תורות ולהגיד שזה אותו דבר, אבל הם שני דברים נפרדים, וצריך את שניהם.

עבודה זרה דף טו.

- למדנו היום את דברי רב אשי שהפרסיים מגינים על בני ישראל, ככה זה היה בכל הדורות, עד שהערב רב הדליקו אותם והתגרו בהם, אבל אני לא יכול לדבר מזה יותר מדי, כי הדרשות האלו יוצאים לכל העולם כולו, ולאנשים הדרים בארץ ישראל קשה לקבל את הדיבורים האלו שהציונים אשמים בעצמם בכל מה שקורה, רק בשבת אני יכול לדבר אתכם על כך ולהסביר לכם את זה, כעת כשהדרשות הולכות לכל העולם אני ידבר דיבורים שכל אחד יכול לקבל ולשמוע, נדבר על אמונה ונדבר על תפילה ויראת שמים.

ש. למדנו היום שאסור להשכיר דירה לעכו"ם, האם גם היום אסור?

- ת. היום הם לא עובדים עבודה זרה, ולכן נפסק להדיא בשולחן ערוך שמותר להשכיר דירה לגוי ניו"ד סי'

את הפה, כשאני הולך עם הילדים לרופא, אני חייב להחזיק אותו עם שני ידיים, ולפעמים אני חייב עזרה מעוד ילדים שיעזרו לי להחזיק אותו, מה איכפת לי שהילד עכשיו מסתכל עלי כאיש רע, אני צריך להציל את הילד.

- אוי ואבוי אם המלמדים הם ליברלים, כל הילדים יצאו לתרבות רעה ממלמד כזה, אני כל יום ויום מתפלל להקב"ה שיהיו לי מלמדים יראי השם, גם אם כאן בתלמוד תורה לא יהיה הכל מסודר לפי התוכנית ולפי הספרים, אני לא צריך תמונה יפה, מי שלא מוצא חן בעיניו שיוציא את הילדים, אני רוצה שכולם יהיו יראי השם, קיבלתי עכשיו מכתב מאבא שרוצה להוציא את הילדים שלו מהמוסדות, הם לא גרים כאן בקריה, הוא אומר מי כבר המחנך הזה שיושב עם הבן שלו, ומי כבר המחנכת שיושבת עם הבת שלו, אמרתי לו שהוא יכול להוציא את הילדים ואני מבטיח לא לכעוס עליו, אני לא יכניס מחנכים מלומדים שאין להם יראת שמים.

- אבל הצעתי לו שיעשה התבודדות, לראות מה הוא מרוויח מזה, כשאני הכנסתי את הילדים הגדולים שלי למוסדות, עוד לא היו כאן משפחות בקהילה, והכנסתי אז למוסדות את הילדים מהבתים הכי חלשים, כי מאוד ריחמתי עליהם, ומשפחות מהקהילה כאן לא רצו להכניס את הילדים, ומוהרא"ש אמר לי שאני לא צריך לקחת את כל הבעיות של הקהילות האחרות, רק אם יש בעיות אצל ילדים מאנשי שלומינו אני חייב להכניס אותם, אני בהתחלה ריחמתי על כולם, ורצו למוהרא"ש להגיד שילד אחד מגיע ומספר שלאבא שלו יש כלב, וילד אחר מספר שאבא שלו רואה במסך ענק עם כל הילדים וכו', אבל לא חשבתי אפילו לא לרגע

קנ"א סעיף ח'.

שאלתי אותו האם אתה לא יכול שעה אחת להשגיח על התינוק, תן לה שעה אחת מנוחה, שהיא תוכל לנשום שעה אחת, היא סוחבת את עצמה עם התינוק והעגלה, ואמרתי לה לא ללכת לכינוס עם התינוק, שהיא תקשיב לשיעור בטלפון, רק אם הבעל עוזר לה עם התינוק היא יכולה ללכת לשיעור.

ש. כשאני מדבר לתלמידים שלי שהגויים לא אוהבים אותי, ואנחנו צריכים להתרחק מהם, תמיד יש איזה ילד שאומר שלאבא שלו יש גוי חבר שרק עוזר לו ולא שונא אותו, מה עונים להם?

ת. זה נכון שיש חסידי אומות העולם, בכל הדורות היו חסידי אמות העולם, למדנו בגמרא על אנטנינוס, ובמלחמת העולם השנייה היו סיפורים של גויים שריחמו על היהודים, אבל באופן כללי הגויים שונאים את היהודים, יש כאלו שמגלים את זה בפומבי ויש כאלו שמסתירים את זה, כשהיתה מלחמת העולם השנייה, ובני ישראל נאנקו תחת הסכין, כולם שתקו, אפילו ארה"ב שתקה, כולם ידעו מה שקורה עם בני ישראל ושתקו, זה נכון שהיתה גזירה מן השמים, אבל הקב"ה נותן בחירה, ואסור לעמוד בצד ולשתק, רק כשנגעו בספינה שלהם הם התחילו להילחם עם הגרמנים.

ש. כששומעים שיעור גמרא בטלפון האם זה נחשב ללימוד או שצריך גם להגיד את המילים?

ת. אין ספק שזה יותר טוב אם אומרים את המילים, אבל זה מצויין לשמוע שיעור, זה לימוד התורה ממש. היום אתה שואל שאלות קלות מדי, אני לא רוצה לעכב סתם את האנשים שממהרים לעבודה, עכשיו אחרי

אני חושב אולי להקדים את השיעור גמרא בשש בבוקר, כי הבעלי בתים מתלוננים שהעובדים לא מגיעים בזמן לעבודה כי הם הולכים לשיעור, כי אם מתחילים בשמונה בבוקר ומסיימים בתשע זה כבר מאוחר, הנשים מתלוננות שהבעל לא עוזר בבית עם הילדים כי הוא רץ לשיעור של ראש הישיבה, הן אומרות שהן מאוד שמחות שהבעל הולך ללמוד, אבל משוועות לעזרה, ואני לא רוצה להפריע כאן לסדר החיים, אני בעזרת השם יודיע לכם עוד כמה ימים אם ממשיכים כמו היום בשמונה בבוקר, או שמקדימים ל6 בבוקר.

אני לא הגעתי כאן לערוך שולחנות, אני יכול כל היום לערוך שולחן, אני יכול גם בליל שבת לעכב את כולם עד 4 בבוקר ולעשות שולחן מאוד יפה, אבל אני קיבלתי ממוהרא"ש שבשבת כל אחד צריך להיות בבית שלו, וגם בבוקר צריך לעזור בבית, אסור לברוח ברגעים אלו, יש כמה אברכים שמחכים כל השנה לשיעור, ואמרתי להם שאני לא מרשה להם לבוא לשיעור כאן בבוקר, יש כאן אברך שנולדו לו תאומים הזהרתי אותו שלא יבוא לכאן בבוקר, שיהיה בבית ויעזור לאשתו, הוא אמר לי אני מחכה לזה כבר שנה שלימה, אמרתי לו שיקשיב לשיעור בטלפון, מי שיש לו כבר ילדים גדולים ומסתדרים בבית זה משהו אחר.

אותו דבר זה בלילה, השיעור בערב מיועד לבחורים, אני לא רוצה לזרוק אף אחד, אני לא יעשה כמו קמצא ובר קמצא, אבל אל תקחו את השיעור כתירוץ לברוח מהבית, כשצריך להשכיב את הילדים, אמרתי לאחד הילדים שלי, כשאשתו יצאה לכינוס של הנשים עם התינוק,

כרוך הגמרא אומרת לנו את זה כדי להודיע לנו שמי שהוא מותש ואין לו כח, שילמד לכל הפחות בצורה כזאת, לכתחילה צריך ללמוד באימה ביראה ברתת ובזיעה, אבל אברך מגיע בסוף היום אחרי עבודה קשה, ואין לו כח, אם הוא יכול לשבת על הכורסא וללמוד ככה, אז שילמד ככה, מישוה שואל את השאלה הזאת לבן איש חי, בספר תורה לשמה [סימן שס"ז], וכך הוא עונה לו שמותר. הרי כל מה שלומדים כשיושבים הוא גם דבר חדש, הגמרא אומרת [מגילה כא.] שבדורות הראשונים למדו רק בעמידה, והיה אסור לשבת, ורק אחרי זה הקילו לדורות החלשים לשבת כשלומדים.

ש. הילדים שלי לא אוהבים לאכול טשולנט, האם להכריח אותם לאכול?

• ת. לפי ההלכה לא צריך להכריח, צריך לדעת מה הלכה ומה המנהג, אבל המנהג אצלינו שבשבת בבוקר אוכלים טשולנט, ולכן מאוד מומלץ ללמד את הילדים לאכול את כל מה שאוכלים בשבת, נותנים להם מכל מאכל טיפה, ועם הזמן הם מתרגלים ואוכלים את הכל, יש משפחות שמקפידים כל השבוע על זה, ללמד את הילדים לאכול את הכל, שלא יהיה דבר כזה שילד לא יאכל מאכל מסוים, יש 'מאור ושמש' על זה [פרשת מטות], זה נושא לעצמו, אבל לכל הפחות בסעודות שבת יש ללמד אותם, למשל ילד לא אוכל דג, נותנים לו טיפה קטנה, אבל צריך לזה שיתוף פעולה מלא בין ההורים, האמא קוראת לילד שיבוא לאכול דג, והילד אומר שהוא לא רוצה, אז האבא אומר לו, אם ככה תבוא אלי, ואז הילד מבין שיותר משתלם לו ללכת לאמא היא יותר תרחה ותתן

שנולד לך בן, יהיה לך בטח הרבה שאלות על השמחה וכו'.

• למדנו היום בגמרא 'אין מוסרין להם תינוק שמא ימשך למינות', מידה טובה מרובה, כשמביאים את הילד למלמד שמדבר איתם דיבורי אמונה, בוודאי שיש לזה חשיבות גדולה.

ש. רבינו אומר שכשלומדים בגמרא דברי התנא, יש לצייר שהתנא עומד כנגדו, איך אפשר לצייר את התנא, וכך כשלומדים את דיבורי הצדיק יש לצייר את הצדיק, אנחנו לא יודעים איך התנא היה נראה, ואיך הצדיק היה נראה?

• ת. רבינו לא מתכוון שיציירו בדיוק איזה צבע זקן היה לו ואיזה שפם היה לו, אלא שתחשוב שהוא נמצא כאן ובאיזה דרך ארץ היית מקבל את דבריו, איך היית מרגיש כשאבי נמצא כאן ואומר את דבריו, היית מקשיב לכל הגה מפיו, ולא היית יושב רגל על רגל וחושב על משהו אחר, אלא בדרך ארץ רב היית יושב לפני אביי, וזה לא משנה איך הוא נראה, אם הוא גבוה או נמוך ואיזה גודל זקן יש לו, קשה מאוד לתאר איך היית עומד לפני אביי, כי אנחנו מאוד רחוקים מהדורות האלו, אבל אתה יכול לתאר באיזה דרך ארץ היית עומד לפני הרבי זי"ע שלך, כך צריך להיות כשלומדים, אתה שואל מאוד יפה.

ש. האם אסור ללמוד כשיושבים על הכורסא?

• ת. מותר ללמוד על הכורסא, כי הגמרא מספרת [בזבחים ה.] שריש לקיש שכב בבית מדרש ושאל שאלה, ושואל הבן איש חי למה הגמרא צריכה לספר לנו איך הוא שכב כששאל את השאלה, אלא על

ואז שחררו אותו, כי ברגע שכן אדם מקבל על עצמו את האמונה, והוא מחליט שמה שהקב"ה עושה זה טוב, הוא מסיר מעצמו כל הדינים.

• אנחנו חייבים להכניס את זה בילדים, שהקב"ה עושה רק טוב, והקב"ה לא עושה טעויות, והקב"ה לא מכה באף אחד, כל מה שעושה, זה עם חשבון מדויק לטובת האדם, אנשים לא קולטים איך שמדברים, כי ברגע שיש צרה אומרים הכל מהשמים, אבל כשיש דברים טובים שוכחים להגיד לילדים שהכל טוב, אברך אחד אמר לי אתמול שהוא מבקש מהקב"ה עשירות אבל הוא אומר להקב"ה, רבש"ע אם אתה מתכנן אחרי זה להשפיל אותי ולהביא אותי לפשיטת רגל אז אל תעלה אותי ואל תביא לי עשירות. אמרתי לו שאסור לדבר ככה, להקב"ה אין תוכניות לעשות לך רע, הוא לא עושה לך רע הוא לא מוריד אותך לאדמה, ואל תאיים עליו אם הוא רוצה להוריד אותך שלא יעלה אותך, הקב"ה לא חייב לך כלום, מי אתה, טיפה סרוחה, תבקש מהקב"ה במתנת חינוך, רבש"ע תעזור לי, רבש"ע שלח לי שפע.

• ד' יעזור לנו לחיות עם אמונה, לכן אנחנו מתקרבים לרבינו, בגלל האמונה, בן אדם שמגיע לרבינו ושומע את דברי רבינו לומד את ספרי רבינו, זוכה לאמונה ברורה וזכה.

לו חתיכה קטנה יותר, וכך הוא הולך לאמא ומקבל פירור של דג, וכך זה במרק, הילד יעדיף ללכת לאמא ולבלוע כף מרק, כי אם הוא יבוא אלי הוא יקבל כמה כפות... כך מרגלים את הילדים לאכול את הכל.

• יש הורים שמפחדים להגיד משהו לילדים, הם רוצים שהילדים יאהבו אותם, הם תלויים בילדים, אם הילד לא אוהב אותם הם מרגישים רע עם עצמם, צריך להגיד לילדים ולחנך אותם, אבל באופן עקרוני אתה יכול להאכיל את הילדים בשבת מה שאתה רוצה, אבל אתה עורך את המכתבים בעצתו אמונה, אתה בוודאי זוכר את המכתבים בחשיבות מאכלי שבת, שנה שעברה היה מכתב על חשיבות כל מאכל ומאכל, מה הענין באכילת דגים, מרק, בשר, וביצים, כל דבר היה כתוב שם למה אוכלים את זה.

• רבינו אומר שלמאכלי שבת יש קדושה כל כך גדולה, שזוכים על ידי זה למחילת עוונות, יש עוד דיבור שסעודת שבת כולה אלוקות, אבל רבינו גם מדבר על מחילת עוונות על ידי אכילת שבת, אל תפחד לעשות את הסעודות שבת המיושנות שראית אצל ההורים שלך.

עבודה זרה דף טז.

• למדנו היום על התנא ר' אליעזר שנתפס למלכות וכשהוציאו אותו להריגה אמר: 'נאמן עלי הדיין',

שׁו"ת אחרי השיעור למחנכים בעיר התורה לעייקווד – חלק ב'

ש. מה עושים בענייני קדושה אם ילד נוגע בחבירו, ואני מדבר על ילדים קטנים בני חמש?

- ת. צריך להגיד לילדים, שאסור לעשות כך כי הקב"ה לא מרשה צריך ללמד אותם, הקב"ה לא מרשה לעשות כך, וזה נקרא 'חינוך', כעת זה באמת לא עבירה בשבילו, הוא לא מתכוון לעבירה, ולא יודע מה זה עבירה, אבל הוא הולך להיות גדול, הוא יום אחד יהיה בן חמש עשרה, ואם הוא ישמע כעת מהמלמד שהקב"ה לא מרשה לעשות ככה, הוא ידע שאסור, אפשר להגיד לו שיש המון משחקים, אפשר לשחק עם כדור ועם חבל, אבל אסור לשחק עם גופו של החבר.

ש. האם כשזה קורה יש לתת סטירה לילד?

- ת. להרביץ לילדים זה נושא מאוד מורכב, בעיקרון לא מרביצים לילדים, ובכל מוסד יש כבר הנהלים שלהם בענין זה, אבל השיטה צריכה להיות באופן עקרוני, שהמלמד ידבר מזה בהתלהבות ואש קודש, בעזרת דקדושה, שהילדים יבינו שיש כאן משהו מאוד רע, הילדים יגידו לעצמם אנחנו לא מבינים בדיוק מה יש כאן, אבל הנושא הזה הוא משהו מאוד מאוד לא טוב.

ש. מה עושים עם הילדים שמתופפים ללא הרף בידיים?

ש. מה עושים עם ילד שמדבר המון, כל הזמן יש לו מה להגיד?

- ת. אם זה באמצע שהמלמד מלמד את שיעוריו, אסור לתת לו לדבר, צריך להגיד בצורה מאוד ברורה, כשהמלמד מדבר אסור לאף אחד לדבר, אנחנו אווזים כעת כבר בסוף שנה, אבל שתדעו לשנה הקרובה בעז"ה, בכל תחילת שנה עובד המלמד קשה, וצריך לעצור ממש על כל תזוזה קטנה, ואחרי זה לא צריך לעבוד קשה כל השנה, לילדים צריך שיהיה ברור מאוד כשהמלמד מדבר אף אחד לא מדבר.

ש. ואם הוא כן מדבר?

- ת. אין 'אם', המלמד צריך לעצור את זה בתחילת שנה, ושינסה בכל הדרכים שלו, אם זה במילים טובות ואם זה בתקיפות, בתחילת שנה צריך המלמד לקלוט מה הדרך לילד, יש ילד שאוהב כבוד, יש ילד שאפשר להשפיע עליו עם חינך, ויש ילד שחייבים לדבר אליו בתקיפות.

- וכל זה כשהילד מדבר כשהמלמד מדבר, אבל אם השאלה שלך היא על ילד שמדבר ללא הרף, יש ילדים ששואלים אותם שאלה, והם מתחילים לספר סיפורים ללא סוף, בזה צריך חכמה יתירה לדעת איך לצאת מזה, אסור לבייש אותו ח"ו, אבל צריך לדעת איך לסיים את זה בכבוד.

שישבו בשולחן שבת כמו שצריך
לבקש מהם שיהיו בתפילה?

- ת. קודם אני רוצה לתקן מה שאמרתי קודם, אין חובה לשבת בעת התפילה, בכל התפילה מההתחלה עד הסוף, כל ילד בגיל שלו, ילדים עד בר מצוה יוצאים החוצה בקריאת התורה, יש ילדים שיוצאים כבר אחרי נקדישך, ואותו דבר זה בסעודת שבת, הם יוצאים קצת לשחק אחרי הדגים, אחרי זה מחזירים אותם.

ש. כשילד לא התנהג טוב בסוף
היום, האם אפשר לקנוס אותו
למחרת, או שמחר זה כבר יום
חדש?

- ת. לקנוס למחרת זה רק על עבירה של דרך ארץ, או שילד הרביץ לילד אחר, אבל אם הילד לא התפלל או לא למד, א"א להעניש למחרת, כעת התחיל יום חדש, רק על דרך ארץ אפשר להעניש למחרת כי חייבים לחנך אותו לדרך ארץ.

ש. למה על דרך ארץ כן אפשר
להעניש למחרת, אולי אתמול היה
לו יום קשה, ועכשיו התחיל יום
חדש והוא מתנהג טוב?

- ת. את התירוץ הזה אפשר להשתמש פעם אחת, אבל אם אתה רואה שזה לא בדיוק כך, אתה חייב לעזור לו, בענין דרך ארץ צריך המלמד לעמוד מאוד חזק.

ש. האם זה טוב לתת שיעורי בית
לילדים?

- ת. אני לא יכול להגיד מה לעשות כאן במוסד, זה תלוי בהחלטת ההנהלה כאן, אני באופן אישי לא נותן לילדים עבודות לבית, אני חושב שהשעות שהילד לומד בתלמוד תורה, זה מספיק לו, די והותר, אפילו יותר

- ת. וואי וואי זה נושא קשה, תבוא אלי הביתה, זה פשוט מזוכך אותי, ואת אשתי, יש לי כעת שלש ילדים שהתחילו לתופף בשנתיים האחרונות, זה סיפור קשה הדבר הזה, ילדים בריאים עם אנרגיה חזקה ואין דרך לעצור אותם, כשהמלמד שר עם הילדים, זה זמן טוב שיתופפו, ואדבר אפשר לשבח את הילד שהוא מתופף כל כך יפה לפי השיר, אבל באמצע הלימוד צריך לעצור אות, אסור להפריע באמצע הלימוד, זה סיפור מאוד מורכב הדבר הזה, מהרגע שהם קמים הם מתחילים לתופף, כל הזמן, זה משהו שלא עוצר לרגע.

ש. מה עושים שיש ילד שלא מעניין
אותו מה שלומדים וזה משעמם
אותו, והוא לא יכול לשבת שעה
וחצי בלי לעשות כלום?

- ת. צריך להיזהר שלא יהיה דבר כזה שישבו שעה וחצי בריציפות, אצלינו בקהילה אני נותן שיעורי חיזוק לנשים, אבל אני לא יושב בפני הנשים, אלא מקליטים את השיעור, ואחרי זה הנשים שומעים את זה, פעם בשבוע הן מתאספות לחצי שעה ושומעים את השיעור, לפעמים זה קצת עובר את החצי שעה ויכול להגיע עד ארבעים וחמש דקות, אבל אני לא מדבר ברצף כל הזמן, באמצע שרים קצת, ואמרו לי, שבמקום להתחיל עם שיר, ואחרי זה לשמוע דרשה של חצי שעה, הם מעדיפים שאני ידבר עשר דקות, ולעצור קצת לשיר, ואז יש להם כח לשמוע שוב, אם אתה יושב שעה וחצי עם הילדים ללמוד גמרא, תגוון משהו באמצע, או שבאמצע הילדים יחזרו כמה דקות על מה שלמדו, או שתספר להם סיפור.

ש. האם צריך לבקש מהילדים

ש. אם המוסד ממנה אברך מיוחד לכתוב את הדפים, האם אפשר למנהל לדרוש מהמלמדים להיות בזמן?

• ת. זה לא 'שאפשר' לדרוש, אלא המלמדים 'חייבים' להיות בכיתה בזמן, רק כך יש הצלחה בכיתה, איך אפשר לדרוש מהילדים שיגיעו בזמן אם המלמד לא מגיע בזמן, מלמד שרוצה הצלחה חייב להיות בתלמוד תורה כמה דקות לפני הזמן, מלמד שמגיע לפני זה והוא מחכה לילדים, יכול לנהל את הכיתה נכון, והוא יראה שהוא לא יצטרך לצעוק על אף אחד, וגם אם רואים שהמלמד מגיע בסוף השבוע לכל מה שהיה צריך להגיע, עדיין חייב המלמד להגיע בזמן, זמן זה דבר מאוד חשוב לכיתה.

ש. ואם בהנהלה גם לא יודעים לעמוד בזמנים, האם יש להם זכות לדרוש מהמלמדים להגיע בזמן?

• ת. מלמד לא עובד להנהלה, וגם אם לא עומדים בזמן ומאחרים לו במשכורת, הוא עובד להקב"ה, אם ההנהלה רוצה יש להם זכות לתת לו משכורת אבל העבודה זה להקב"ה ולא להנהלה, המלמד מגיע לכיתה מתשע בבוקר עד שלש אחה"צ, כל אחד והשעות שלו, והוא בשעות האלו עובד להקב"ה, והמנהל והמשכורות זה דבר חשוב אבל צדדי, ולא קשור אם הם נותנים את המשכורת בזמן או לא, המלמד צריך לעשות עבודתו נאמנה להקב"ה.

ש. ואם המנהל לא מגיע בזמן?

• ת. מנהל לא צריך להגיע בזמן, המנהל צריך לפתור סכסוך שיש בין אבא לילד ולמלמד, המלמד אחראי על הילדים, הילדים והמלמדים צריכים להגיע בזמן, הם לא קשורים

מדי, חייבים היום לסיים תלמוד תורה בשעה חמש אחה"צ, כי אנשים עובדים ואין להם סבלנות לילדים הקטנים, אבל פעם זה לא היה כך, יש תלמודי תורה שנותנים עבודות בבית, כי לא רוצים שהילדים יסתובבו ויעשו שטויות, וכך יהיו עסוקים עם הלימודים, זה לא בגלל הלימודים בעצמם, כמו שעושים בבתי ספר לבנות, שנותנים להם עבודות רק כי לא רוצים שהן יסתובבו בחוסר מעש, כי בעצם אין שום חשיבות שהבנות ילמדו משהו, אצלינו במוסד יש רק דבר אחד שמאוד מבקשים שהילדים ילמדו בבית, 'קריאת העברי', על זה אנחנו מבקשים מההורים שילמדו עם הילדים בבית, ואבא שרוצה ללמוד עם הילד שלו שאר הלימודים, שילמד בשמחה, אבל מטעם המוסד אצלינו אין לימודים נוספים בבית.

ש. אם לא ילמדו עם הילד בבית, הוא לא ידע כל מילה בגמרא.

• ת. אין ענין שכעת הילד ידע את הכל, כעת בתלמוד תורה מלמדים אותו איך ללמוד, ואחרי זה הוא כבר ישלים את הכל וידע את הכל בעז"ה, ועוד, מה תעשו עם ההורים שלא רוצים ללמוד עם הילדים שלהם, צריך לעשות משהו שזה יכול להיות אצל כולם.

ש. מה עושים כשהמלמדים יושבים על המחשב כדי לעשות את הדפים לכיתה, וזה נמשך יותר מדי זמן, והם כבר צריכים להיכנס לכיתה, והמנהל כועס שלא נכנסים?

• ת. אצלינו המלמדים לא יושבים על המחשב, יש סגן מנהל שזה העבודה שלו, בתחילת שבוע אומר לו המלמד את כל הדפים שהוא יצטרך בשבוע זה, ועושים לו את זה במשך השבוע.

המלמד יוצא, ולובש רצינות, ונכנס שוב לכיתה, וכולם עומדים בדרך ארץ, כמו שאמרו חז"ל שקודם הלימוד עושים מילתא דבדיחותא ואחרי זה לומדים באימה, כך אני דורש מהמלמדים אצלינו במוסד, שבהתחלה יהיו חברים שלהם ואחרי זה יהיו רציניים.

ש. זה לא מבלבל את הילד שכל פעם יש לרבי צורה אחרת?

- ת. הילד לומד מזה שהמלמד הוא כמו אבא, מצד אחד הוא מאוד אוהב את הילד, אבל מצד שני חייבים דרך ארץ, הרבי מאוד אוהב להקשיב לילד, אבל עכשיו התחילו ללמוד ואי אפשר לדבר, וצריך לציית.

ש. כשהמלמד רואה איזה בעיה בילד, למשל יש לו לבוש שלא הולכים כך, כמו כיפה קטנה וכדומה, עם מי המלמד צריך לדבר, עם הילד או עם האבא?

- ת. בעיקרון זה משהו ששייך למנהל, אם יש תקנה במוסד שמגיעים לבוש כך וכך, המנהל אמור לטפל בזה, אבל אם זה משהו שאין על זה תקנה, צריך המלמד לעשות את זה בחכמה יתירה.

- תמיד התלמודי תורה נהיים יותר ויותר אדוקים וחסידיים, אלמד אתכם איך פותחים מוסדות, קודם מקבלים את כל אלו שלא מקבלים באף מקום, ולאט לאט התלמוד תורה נהיה יותר חסידי ויותר אדוק, אין תלמוד תורה שנהיה יותר חלש, כל תלמודי התורה רק נהיים יותר ויותר טובים, ולכן העצה הכי טובה זה שהמלמד יעשה את זה בחכמה עם הילדים, לשבח את הילד על הכיפה היפה שהוא לובש, וירצה לבוא רק כך, הילד השני יגיד לאמא שלו שהוא רוצה ללכת כמו

לא למנהל ולא להורים, המלמד שמתחיל בתשע, צריך להיות בתלמוד תורה בעשרה לתשע, והוא צריך להיות מוכן עם המטאטא, ואם לא הגיע המנקה, ינקה המלמד, זה הכיתה שלו והילדים שלו, ואם יש אבא שמתלונן למה דיברו נגד סמארטפון וכו' לזה צריך מנהל, זה עיקר העבודה של המנהל, וכן המנהל מסדר את סדר הלימודים ואת ההוראות, מה מדברים עם הילדים ואיך מחנכים את הילדים, המלמד אחראי להכניס בילדים תורה ויראת שמים, והמנהל אומר לו כמה תורה להכניס ובאיזה צורה להכניס ובאיזה מהלך.

- אני עבדתי באיזה מוסד, ועשיתי איזה בדיחה על עניבה ועל חגורה, חסידים ומתנגדים, והמנהל קרא לי ואמר לי שכאן בתלמוד תורה לא צוחקים על חסידים וליטאים, כי זה היה תלמוד תורה של חסידים יוצאי אשכנז, זה היה מאוד רגיש, אני הייתי אברך צעיר, וקיבלתי את הדברים, על זה יש מנהל, שאומר למלמדים מה כן אומרים כאן ומה לא אומרים כאן.

ש. מה עושה מלמד שהגיע מאוחר, והמנהל קורא לו למשרד, אבל הוא צריך להיכנס לכיתה?

- ת. שקודם יכנס לכמה דקות לכיתה, לראות שהם התחילו להתפלל או ללמוד, ואחרי זה יצא למנהל וידבר איתו בדרך ארץ.

ש. האם זה לא יותר טוב להגיע קצת מאוחר לכיתה שהילדים יעמדו בפני המלמד?

- ת. עושים את שניהם, קודם מגיעים מוקדם ומקבלים את הילדים ומדברים איתם ורואים שיש הכל בכיתה ולא חסר כלום, אחרי זה

גם ירצה ללכת כך, וכשאתה משבח את הילדים שלבושים נכון, תיזהר למצוא משהו לשבח את הילדים האחרים, כי כל ילד צריך מילה טובה, וילדים הגדולים תדבר מעיקרי היהדות, תדבר מתפילין ומשמירת שבת.

ש. האם לוותר לילדים הגדולים וזהו, מה אפשר לעשות שהם לא ילכו עם מכנסיים צמודות?

• ת. תדבר איתם משמירת שבת ומהנחת תפילין, הם ילדים גדולים, תדבר איתם מעיקרי היהדות, אתה יכול לנסות לעשות משהו, אבל אני חושב שבגיל הזה צריך לדבר מהדברים העיקריים, לדבר הרבה מהשי"ת.

ש. האם אפשר לעשות מבצע, שמי שילמד עם אבא שלו יקבל פרס?

• ת. ומה יעשו הילדים שההורים שלהם לא יכולים ללמוד איתם, מה הם אשמים.

ש. איזה הלכות הכי טוב ללמוד עם הילדים?

• ת. הלכות תפילה, אבל הלכות תפילין צריך ללמוד איתם רק מה שנוגע, היום משגעים את הבחורים ומראים להם איך עושים בתים ואיך כותבים אותיות, חודשים שלמים הם עסוקים בזה, במקום להיות עסוק בהלכות שנוגע אליהם, הרי הבתים והפרשיות לא נוגע אליהם, צריך ללמוד איתם דברים שנוגע אליהם ביום יום, יש המון הלכות תפילה שנוגע בכל יום, מתי מותר לדבר ומה עושים כששוכחים יעלה ויבוא וכדומה, אבל הלכות תפילין אין הרבה הלכות שנוגע ביום יום, וכשהילדים גדלים אפשר ללמוד איתם הלכות שבת.

הילד הזה, אותו דבר עושים אצלינו בבית ספר, שהמורה אומרת לילדה הצנועה כמה היא התלבשה יפה, והילדה השניה גם רוצה להיות לבוש יפה, והיא מבקשת מאמא שלה שהיא רוצה בגד יפה, שזה לא יהיה קצר ולא צמוד.

ש. מה עושים עם ילדים יותר גדולים, ומה עושים כשרוב ילדי הכיתה הולכים עם כיפה קטנה, והילדים אכולים בעניין זה ורוצים ללכת בדווקא עם כיפה קטנה, ויש הרבה כאב בזה?

• ת. אם יש הרבה כאב בזה, יש שני דברים מה לעשות, או שהמנהל עושה תקנה כך וכך הולכים וזהו, או שהמלמדים יתחילו לדבר על היופי של הכיפה, כמה יפה זה שיהודי הולך עם כיפה, ולאט לאט להכניס לילדים אהבה לכיפה, אי אפשר לדבר מכיפה גדולה כשהילדים כאובים על זה.

ש. האם זה טוב לדבר עם הבחורים בגיל בר מצוה על החשיבות של כיפה גדולה?

• ת. בגיל הזה לא כל כך יעזור, הם גדולים, יש להם דעה, אתה יכול רק להכניס בהם אהבה לתורה ומצוות, שילמדו ויתפללו, אבל את הילדים הקטנים אתה יכול לחנך, הם עוד לא יודעים מה הם רוצים, ואתה מחנך אותו ומדריך אותו מה נכון.

ש. האם כדאי להגיד לילדים שזה לא יפה ללכת עם כיפה קטנה או עם חולצה מסויימת?

• ת. לא. אי אפשר לבייש חלק מהילדים שהולכים כך, אבל המלמד יכול לשבח ולפאר את הילד שהולך עם כיפה גדולה ועם חולצה יפה, ולהגיד כמה הוא לבוש יפה, וכך הילד השני

זה, אני מדבר איתם אמונה, והדברים נעלמים עם הזמן.

ש. מה עושים שההנהלה מבקשת מהמלמד שיכניס עוד שתי סוגי לימודים בכיתה, והמלמד חושב שיותר חשוב לילדים ללמוד עוד קטע גמרא בזמן זה?

• ת. במקרה ספציפי זה צריך המלמד לעשות את מה שההנהלה מבקשת ממנו, אם ההנהלה מבקשת ללמוד 'נביא', שילמד, זה לימוד חשוב, בהרבה מקומות לא לומדים את זה, אבל מלמד טוב יודע לנצל את זה, ב'נביא' יש הכל, יש שם יראת שמים ואמונה וקדושה, יש מקומות שפחדו ללמוד נביא, כי לפני מאות שנים המשכילים עשו עסק מנ"ך, אבל היום אין השכלה, היום כולם שבורים וצריכים חיזוק, יש המון חיזוק והמון מוסר בלימוד נ"ך.

ש. בספר יהושע יש הרבה גבולות הארץ מה יש ללמוד שם?

• ת. תדלג על הגבולות, תתחיל יהושע מהתחלה, ואחרי זה תלמד שמואל שופטים מלכים, המון המון מוסר וחיזוק, הזמנים הכי טובים אצלי כשהייתי ילד, היה כשלמדו נביא, סיפרו את הסיפורים של דוד המלך וגליית.

• אני רוצה לסיים את דברי בנושא מסויים, אני כבר עשרים שנה עוסק עם ילדים ובחורים, ואני יכול להגיד לכם, שכשמגיע אלי ילד ובחור, אף אם אני עם עיניים עצומות, אני יכול להגיד מה קורה בבית, האם יש שלום בית או לא, לא צריך להיות חכם גדול לזה, כשמגיע ילד ובחור ואתה יושב איתו כמה ימים, אתה יכול לדעת אם יש לו נפש בריאה, כי אם ההורים רבים זה עם זה, הנפש שלו קרועה,

ש. ללמוד איתם משנה ברורה?

• ת. לא כדאי ללמוד משנה ברורה עם הילדים, זה יכול לבלבל אותם, כל השיטות והיש אומרים, עם ילדים כדאי ללמוד קיצור שולחן ערוך או דרך החיים, דברים מסודרים, שידעו מה לעשות ואיך לנהוג, וחורץ מזה צריך ללמוד פירוש המילות של התפילה.

ש. מה עושים שיש כיתה שיש כמה ילדים ברמה נמוכה יותר גם בלימוד וגם בהתנהגות והם מנסים למשוך את כל הכיתה איתם?

• ת. בכל כיתה יש ילדים כאלו, מה ההבדל?

ש. בכל כיתה יש אחד שתיים, אני מדבר על כיתה ספציפית שיש שם חמש ילדים כאלו.

• ת. אולי כדאי לדבר איתם בנפרד, דיבורי אמונה, לקחת אותם בצד ולתת להם תשומת לב.

ש. מה הדבר הכי חשוב לדבר עם הילדים?

• ת. אמונה, כל מצותיך אמונה, שמע ישראל ד' אלוהינו ד' אחד, כל העולם שייך להקב"ה, דיבורים פשוטים של אמונה, זה לא משהו ששייך רק לכמה דקות האלו שמדברים מאמונה, כל היום כולו צריך להיות סביב אמונה, התפילה זה אמונה והלימוד זה אמונה והאוכל זה אמונה, בכל דבר אפשר לחיות עם אמונה, הקב"ה כאן והקב"ה שומע את התפילות, והקב"ה מביא לך את האוכל, והקב"ה יעזור לך שתבין את הגמרא, ופחות לעשות עסק מהמכנסיים... יש לי גם ישיבה, ויש כל מיני בחורים, בחור אחד עם מכנס כזה ובחור אחר עם נעליים כאלו, אני לא מסתכל על

לכל אחד, והקב"ה אוהב את כל אחד, ושהילדים ידעו שאף אם נפלו לעבירה, אפשר להגיד להקב"ה, רבש"ע תמחל לי, והקב"ה ימחל ויקבל בתשובה, אלו הדברים הכי חשובים, תסתכלו מה יהיה עם הילד בעוד שנים, מה יהיה איתו כשהיה בחור ואברך, אל תסתכלו על התמונה עכשיו, אל תסתכלו על זה שמישהו יכנס לכיתה ויראה שיש כאן ילדים עם כיפה קטנה, זה לא יעניין אתכם, תחשוב מה יהיה בעוד עשר שנים, כשמשאית יצפץ לך ואברך יצעק לך משם, ש'כח, בגללך אני מתפלל בכל יום, אתה תסתכל עליו איך יכול להיות שהוא למד אצלך יש לו שערות גדולות וכו', אבל הכנסת בו אהבת ד' ואהבת התפילה, ש'כח על הזכות לדבר כאן, לא סיימנו את כל השאלות, אבל אם נהניתם אולי אבוא שוב לדבר איתכם.

ואם יש אהבה בבית, הילד בריא, אותו דבר זה במוסד, הצלחת המוסד היא, כשיש שלום בית ואהבה בין הצוות, המנהל והמלמדים עובדים יחד, אם כל אחד מושך לכיון אחר וכל אחד מדבר על השני, בסוף רואים את זה על הילדים, ד' יעזור שיהיה לכם שלום ואחווה.

• ותזכרו כל הזמן מה העיקר, העיקר זה לא המכנסיים, העיקר זה אהבת התורה והמצוות, המכנסיים והכיפה הם דברים שמשתנים מתקופה לתקופה, אני זוכר כשאני הייתי ילד, הנושא העיקרי היה המשקפיים, העיפו ילדים מהמוסד בגלל משקפיים, אני לא יודע אם היום זה בכלל נושא בשיבות, אבל אז היו נותנים לילד מכות רצח בגלל המשקפיים, ובסוף הילדים נפלו, המלמד צריך לרצות להכניס בילדים שיש הקב"ה בעולם, שהילדים ידעו שהקב"ה רואה הכל, והוא מקשיב

לשמיעת השיעורים
קול ברסלב: 1212-444-9191

– פנימי –

יצא לאור על ידי תלמידי היכל הקודש
בני ברק יצ"ו

להערות והארות: ushiseb@gmail.com